

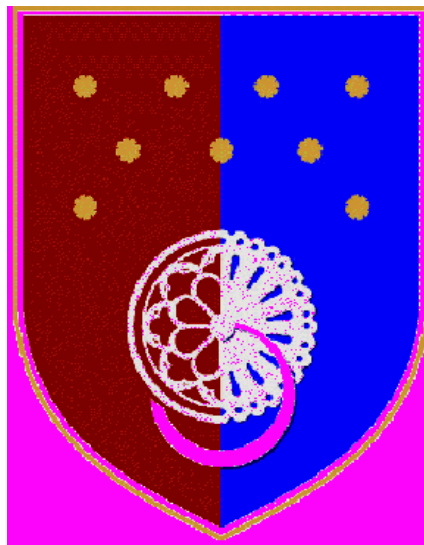
BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
ZAVOD ZA INFORMATIKU I STATISTIKU

Prilikom korištenja
podataka navesti izvor

STATISTIČKI GODIŠNJAK

KANTONA SARAJEVO

2008 GODINA

Godina X

Sarajevo, 2009.

Sadržaj

	Str.
- PREDGOVOR	1
- GEOGRAFSKI I METEOROLOŠKI PODACI	2
- REGISTAR POSLOVNIH SUBJEKATA	5
- STANOVNIŠTVO	9
- INVESTICIJE	15
- INDUSTRIJA	19
- POLJOPRIVREDA	21
- ŠUMARSTVO	25
- SAOBRAĆAJ/ PROMET	27
- UNUTRAŠNJA / UNUTARNJA TRGOVINA	31
- VANJSKA TRGOVINA	37
- UGOSTITELJSTVO	40
- TURIZAM	42
- ZAPOSLENI, NEZAPOSLENI I PLAĆE	46
- OBRAZOVANJE	51
- KULTURA, UMJETNOST I SPORT	58
- SOCIJALNA ZAŠTITA	62
- PRAVOSUĐE	67

Predgovor

Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo radi mjesečnu i godišnju publikaciju "Statistički bilten" Kantona Sarajevo, sa namjerom da upozna nadležne organe i institucije Kantona Sarajevo, kao i druge korisnike sa osnovnim statističkim podacima i pokazateljima iz oblasti ekonomskih i drugih kretanja na području Kantona Sarajevo.

Statistički bilten Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo dostupan je na internet stranici <http://zis.ks.gov.ba>

Ova publikacija sadrži podatke koje prikuplja i obrađuje Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, koje dostavljaju izvještajne jedinice prema Programu statističkih istraživanja i njihovoj periodičnosti, a na osnovu Sporazuma sa Federalnim zavodom za statistiku broj: 01-05-1240/07 i 26-32-162/07 od 07.11. 2007. godine, o provođenju statističkih istraživanja na području Kantona Sarajevo, kao i dio podataka koje prikuplja i obrađuje Federalni zavod za statistiku od interesa za FBiH i Kantone. Federalni zavod za statistiku podatke mjesečno objavljuje u Biltenu pod nazivom: "Mjesečni statistički pregled Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima".

Za informacije o drugim kantonima, Statistički bilten Federalnog zavoda za statistiku dostupan je na internet stranici <http://www.fzs.ba>

Prezentirani su podaci za 2008. godinu iz oblasti: geografski i meteorološki podaci, stanovništva, investicije, industrije, poljoprivrede, šumarstva, saobraćaja, trgovine, ugostiteljstva, turizma, zaposlenosti i nezaposlenosti, plaća, obrazovanja, kulture i umjetnosti, pravosuđa, socijalne zaštite i registra.

Detaljnije informacije o pojedinim statističkim istraživanjima dostupne su na sljedećim internet stranicama:

Statistička istraživanja za zaposlene i nezaposlene dostupna su na internet stranici

<http://www.juszzks.com.ba>

Statistička istraživanja turizma dostupna su na internet stranici

<http://www.sarajevo-tourism.com>

Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo u cilju poboljšanja kvaliteta ovog biltena sa zahvalnošću će primati eventualne primjedbe, prijedloge i sugestije.

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka navedu izvor.

GEOGRAFSKI I METEOROLOŠKI PODACI

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

GEOGRAFSKI PODACI

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o geografskim koordinatama, dužini granica i površinama preuzeti su od Uprave za geodetske i imovinskopravne poslove Bosne i Hercegovine, a podaci o jezerima i nadmorskim visinama planinskih vrhova su iz topografskih karata razmjere/mjerila 1 : 25.000.

Ostali geografski podaci preuzeti su od Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

Podaci o dužini rijeka i meteorološki podaci preuzeti su od Federalnog hidrometeorološkog zavoda, podaci o potresima od Sektora za seizmologiju Federalnog hidrometeorološkog zavoda.

Definicije

Pod pojmom **planine** najčešće se podrazumijevaju uzvišenja iznad 500 m nadmorske visine, dok se uzvišenja ispod 500 m nazivaju brijegom, iako su te granice proizvoljne i variraju. Planine preko 1500 m nadmorske visine su poredane prema visini vrha.

Jačine potresa određene su prema međunarodnoj Merchalli-Cancani-Siebergovoj ljestvici koja ima 12 stupnjeva. Stupnjevi su određeni prema ocjeni učinka potresa na ljude, građevine i prirodu.

Podaci o **vodostaju rijeka** odnose se na najvažnije rijeke u Federaciji Bosne i Hercegovine i vodomjerne stanice za koje postoje potpuni podaci

METEOROLOŠKI PODACI

Klima

Prema svom geografskom položaju Federacija BiH se nalazi na granici dva velika klimatska pojasa. Sa sjevera imamo utjecaj umjereno kontinentalne klime iz Panonske nizije, a sa jugozapada utjecaj mediteranske klime sa Jadranskog mora. Stoga razlikujemo tri osnovne klimatske oblasti: Oblast umjereno kontinentalne klime na sjeveru (Umjereni klimatski pojas), koji dolinama većih rijeka prodire duboko prema središnjem dijelu; Oblast planinske klime u središnjem planinskom dijelu (Planinski pojas), te Oblast mediteranske klime na jugozapadu (Maritimni pojas). Zavisno od nadmorske visine razlikujemo i nekoliko prijelaznih oblasti između ovih glavnih, a na najvećim nadmorskim visinama u centralnom planinskom pojasu govorimo i o oblastima alpske klime.

Umjereni klimatski pojas ima umjereno kontinentalnu klimu sa dosta oštrim zimama i toplim ljetima. Srednje temperature u mjesecu januaru/siječnju su ispod 0.0 °C, dok su u julu/srpnju srednje temperature 18.7 do 22.6 °C. Apsolutne minimalne temperature u zimskom periodu kreću se i do -27.0 °C, dok apsolutne maksimalne u ljetnjem periodu dostižu i 40.0 °C. Srednje godišnje temperature (višegodišnji prosjek) se kreću od 9.5 do 10.2 °C, dok za pojedine godine variraju od 9.0 do 11.6 °C. Prosječne godišnje sume padavina/oborina se kreću od preko 1300 l/m² na zapadu, a prema istoku opadaju do 700 l/m². Sa porastom nadmorske visine prema jugu srednje temperature opadaju, a suma padavina/oborina raste. Dolinama velikih rijeka utjecaj ovog klimatskog pojasa dopire duboko na jug zemlje.

Planinski pojas (sa nadmorskom visinom od 500 do 2000 m i preko), odlikuje se kontinentalno-planinskom klimom, koja na visinama preko 1700 m ima i sve odlike alpske klime, kakve se sreću u alpskom planinskom sistemu. Osnovna karakteristika ove klime je oštra zima (temperature se u pravilu kreću u rasponu od -24.0 do -34.0 °C) i kratka, blaga ljeta. Srednja temperatura na 500 m je oko 9.5 °C i opada sa povećanjem nadmorske visine od 0,6°C do 1.0 °C na svakih sto metara zavisno od intenziteta temperaturne inverzije.

Mediteranski pojas (dolina rijeke Neretve i njenih pritoka, kao i obližnja kraška polja) zbog blizine Jadranskog mora ima mediteransku klimu. Osnovna karakteristika ove klime su blage zime i žarka ljeta. Srednje temperature u januaru/siječnju su od 3.0 do 5.0 °C, dok su u julu/srpnju i preko 24.0 °C, ali je amplituda manja nego u sjevernim i centralnim dijelovima zemlje. Apsolutne maksimalne temperature se kreću i do 45.0 °C.

Sume padavina/oborina su veoma visoke (od 1000 do 1800 l/m²). Najveće količine padavina/oborina su u hladnijem dijelu godine, dok su u ljetnim mjesecima relativno male, pa su u tom dijelu godine mogući i sušni periodi.

Definicija meteoroloških obilježja

Podaci se odnose na srednje mjesečne vrijednosti i srednje godišnje vrijednosti. Barometarski pritisak/tlak izražen je u hektopaskalima (ha Pa) ili milibarima (mb). Relativna vlažnost zraka izražena je u procentima (%). Srednje vrijednosti temperature su date u °C i izračunate na osnovu srednjih dnevnih vrijednosti, koje se računaju na osnovu mjerenja svakog dana u 7, 14 i 21 sat po lokalnom vremenu prema formuli: $(t_7+t_{14}+2t_{21}):4$

Podaci o padavinama/oborinama odnose se na godišnju i mjesečnu sumu padavina/oborina i izraženi su u l/m². Broj dana sa kišom i snježnim pokrivačem predstavlja dane u kojima su naznačene pojave iznosile najmanje 0.1 l/m², odnosno 1cm snježnog pokrivača, mjereno u 7 sati ujutro.

Padavina se smatra kiselom ako je pH < 5,6.

UKUPNA POVRŠINA cca km²

Bosna i Hercegovina	51.209,2
Federacija Bosne i Hercegovine	26.110,0
Kanton Sarajevo	1.276,9

NADMORSKA VISINA I POVRŠINE OPĆINA

	Šifra općine	Nadmorska visina, m	Površina cca km²
1. Centar	10839	532	33,0
2. Hadžići	10847	546	273,3
3. Ilidža	11550	503	143,4
4. Ilijaš	10863	450	308,6
5. Novi grad	10871	507	47,2
6. Novo Sarajevo	11568	519	9,9
7. Stari grad	11584	541	51,4
8. Trnovo	11592	816	338,4
9. Vogošća	10928	500	71,7

PLANINE I PLANINSKI VRHOVI VEĆI OD 1500 METARA NADMORSKE VISINE

	Nadmorska visina	Vrh se nalazi na teritoriji općine
Treskavica	2088	Trnovo
Bjelašnica	2067	Trnovo
Trebević	1629	Sarajevo
Ozren	1534	Sarajevo
Igman	1647	Hadžići, Ilidža
Ivan Planina	1534	Hadžići, Konjic, Kreševci

GODIŠNJE VRIJEDNOSTI VAŽNIJIH METEOROLOŠKIH POJAVA ¹⁾

	2004	2005	2006	2007	2008

SREDNJE GODIŠNJE VRIJEDNOSTI

Pritisak/tlak zraka, mł	942,3	943,5	943,8	942,7	943,4
Temperatura zraka, °C	10,1	9,1	9,7	11,0	11,2
Relativna vlažnost zraka, %	71	71	72	75	75
Oblačnost (desetine)	6,4	6,3	6,0	5,7	5,7

GODIŠNJE VRIJEDNOSTI

Apsolutna max. temperatura zraka, °C	35,6	34,9	35,9	38,8	36,6
Apsolutna min.temperatura zraka, °C	-13,0	-16,8	-18,3	-9,8	-12,8
Količina padavina, l/m ²	1048	1153	961	996	835
Broj dana sa padavinama, ≥ 0,1 mm	167	183	162	164	151
Broj dana sa snježnim pokrivačem, ≥ 1 cm	79	89	74	51	30
Maksimalna visina snježnog pokrivača, cm	33	64	27	40	35
Trajanje sijanja sunca (sati)	1756,7	1830,3	1803,6	1916	2066

1) Podaci se odnose na meteorološku stanicu Sarajevo

VAŽNIJE METEOROLOŠKE POJAVE ZABILJEŽENE U PERIODU 1951.-2008.

	Srednje vrijednosti				Apsolutne vrijednosti			
	Godiš. temper. zraka (oC)	Zimska temp. zraka (oC)	Ljetna temp. zraka (oC)	Godiš. sume oborina (l/m ²)	Max. Temp. zraka (oC)	Datum	Minimalna temper. zraka (oC)	Datum
Bjelašnica	1,4	-5,9	9,3	1105	24,3	24.08.2007.	-29,2	22.1.1963.
Ivan Sedlo	7,5	-1,2	16,3	1454	35,5	24.08.2007.	-26,2	12.1.1985.
Sarajevo	9,8	0,6	18,7	935	38,8	23.08.2007.	-22,0	26.1.1954.

REGISTAR POSLOVNIH SUBJEKATA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Na osnovu/temelju Zakona o Klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH, br. 64/07), Odluke o Klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH, br. 84/06), Pravilnika o razvrstavanju subjekata prema klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl. Novine FBiH, br. 08/08) i Pravilnika o dodjeljivanju identifikacionih brojeva i poreznoj registraciji poreznih obveznika na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. Novine FBiH, br. 39/02) Federalni zavod za statistiku vodi Registar poslovnih subjekata koji obuhvaća poslovne subjekte i njihove dijelove.

Upisom u Registar svakom poslovnom subjektu i dijelu poslovnog subjekta Federalni zavod za statistiku u suradnji sa Poreznom upravom Federacije BiH, na zajedničkim upisnim mjestima u kantonalnim uredima, dodjeljuje 13-to cifreni identifikacioni broj. U ovom procesu, pored pravnih osoba i njihovih dijelova, vrši se upis i fizičkih osoba – obrtnika. Svrha ovih aktivnosti je povezivanje baza podataka registra koji se vode na nivou/razini entiteta (Federacije BiH i Republike Srpske) i Distrikta Brčko i dobijanje jedinstvene baze na nivou/razini države preko jednog zajedničkog pokazatelja.

Klasifikacija djelatnosti (KD) utemeljena je na Statističkoj klasifikaciji ekonomskih djelatnosti u Evropskoj/Europskoj Uniji – NACE, Rev.1.1 – koja je obavezna/obvezna za države članice Evropske/Europske unije.

Poslovni subjekti upisani u Registar razvrstavaju se prema djelatnosti koju pretežno obavljaju, na način da se prema klasifikaciji djelatnosti utvrđuje šifra i naziv podrazreda pretežne djelatnosti, a preko nje se određuje grana, oblast, podpodručje i područje djelatnosti. Kada je za subjekat rješenjem o upisu u registar kod nadležnog tijela ili propisom utvrđeno obavljanje više djelatnosti prvo razvrstavanje prema KD–u provodi se po prijedlogu subjekta upisa. Svako sljedeće razvrstavanje subjekta kojim se mijenja glavna djelatnost, provodi se:

1. na zahtjev subjekta, uz prikazivanje finansijskih/financijskih pokazatelja o poslovanju, i
2. po službenoj dužnosti na temelju promjene rješenja o upisu u registar kod nadležnog tijela ili promjene propisa, odnosno na temelju podataka iz statističkih istraživanja.

Djelatnost dijelova poslovnog subjekta utvrđuje se prema rješenju o upisu u registar kod nadležnog tijela ili prema propisu o osnivanju ili osnovnoj namjeni osnivanja polazeći od interne odluke poslovnog subjekta u čijem je sastavu.

Upis prijava, promjena i odjava poslovnih subjekata prati se dnevnom ažurnošću Registra poslovnih subjekata u kantonalnim uredima i uredima za statistiku. Izvori za Registar poslovnih subjekata su:

1. registri koje vode nadležna tijela:
  - općinski sudovi
  - ministarstva
  - općinski uredi
  - druga registarska tijela
2. zakoni, odluke i drugi akti objavljeni u Službenim novinama.

Obuhvat i uporedivost

Registar poslovnih subjekata obuhvaća: pravne osobe, fizičke osobe – obrtnike, tijela državne uprave i jedinice lokalne samouprave i uprave.

U Registar poslovnih subjekata se uvode poslovni subjekti koji imaju sjedište na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, bez obzira na porijeklo/podrijetlo kapitala. Poslovni subjekti sa sjedištem na teritoriji Federacije BiH mogu da imaju svoje organizacione dijelove na području cijele BiH, kao i u inozemstvu i tada se navedeni dijelovi poslovnog subjekta također upisuju u Registar.

Registar poslovnih subjekata postavljen je kao baza podataka koja služi prvenstveno za statističke svrhe tj. za provođenje statističkih istraživanja.

Klasifikacija djelatnosti do nivoa/razine razreda osigurava usporedivost i razmjenu podataka za iste takve subjekte u zemljama članicama Evropske/Europske unije i ostalim zemljama koje primjenjuju NACE, Rev. 1.1., a do nivoa/razine grane djelatnosti KD osigurava kompatibilnost u Međunarodnom standardnom industrijskom klasifikacijom svih ekonomskih djelatnosti Ujedinjenih naroda – ISIC, Rev. 3.1. *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities*.

Definicije

Djelatnost je kombinacija resursa kao što su oprema, rad, tehnika proizvodnje, informativne mreže ili proizvodi čiji je rezultat određena roba ili usluga. Određena je inputom proizvoda (roba ili usluga), proizvodnim procesom i outputom proizvoda. Poslovne (naročito proizvodne) jedinice stvarno obavljaju nekoliko različitih djelatnosti, zbog čega je neophodno odrediti kategoriju svake od tih djelatnosti. Koriste se tri kategorije: glavna, sporedna i pomoćna djelatnost.

Glavna (pretežna/pretežita) djelatnost poslovnih subjekata koji ostvaruju dobit proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu, je djelatnost koja učestvuje odnosno doprinosi najvećim udjelom u formiranju ukupne dodane vrijednosti ekonomske cjeline koja se posmatra. Za poslovne subjekte koji ne ostvaruju dobit proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu, glavna djelatnost se određuje prema najvećem udjelu broja zaposlenih, odnosno plaćama po pojedinim djelatnostima.

Identifikacioni broj poslovnog subjekta je stalna numerička oznaka svakog poslovnog subjekta. On se koristi u svim statističkim istraživanjima i obavezan/obvezan je kod razmjene podataka sa sudovima, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne samouprave i uprave, kao i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti. Identifikacioni broj je neprekinuti niz od trinaest znamenki, sastavljen od više segmenata i određuje se postupkom dodjele kontrolnog broja po modulu 11.

Poslovni subjekti su pravne osobe i fizičke osobe - obrtnici koji obavljaju djelatnost sukladno sa propisima, zatim tijela državne vlasti, tijela državne uprave i tijela lokalne samouprave i uprave.

Pravne osobe su oblici pravnih konstrukcija obrazovanih po ustavu i zakonima određene zemlje u kome su zagarantirana prava i obaveze karakteristične za pravni identitet.

Dijelovi poslovnog subjekta su organizacione jedinice u sastavu poslovnog subjekta (radionice, skladišta, uredi, stovarišta...) smještene na geografski određenom mjestu. Na svakom od tih mjesta obavlja se neka djelatnost u kojoj je zaposlena jedna ili više osoba u istom poslovnom subjektu.

Fizičke osobe - obrtnici su fizičke osobe koje obavljaju djelatnost sukladno sa propisima, a odnose se na obrt i slobodna zanimanja i upisani su u registar obrtnika.

Obrtnik je fizička osoba koja obavlja djelatnost u svoje ime i za svoj račun, a pritom se može koristiti i radom drugih osoba s kojima je u obavezi/obvezi sklopliti ugovor o radu.

Obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih i registriranih privrednih/gospodarskih i drugih djelatnosti u osnovnom i dopunskom zanimanju od strane obrtnika sa svrhom postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu.

REGISTAR TERITORIJALNIH JEDINICA

Obuhvaća teritorijalne jedinice na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine: popisni i statistički krugovi, mjesne zajednice, naseljena mjesta, općine i kantoni. Podaci služe kao podloga za provođenje statističkih istraživanja (Registar poslovnih subjekata, Popis stanovništva, anketa, itd.). U registru se vode podaci o matičnom broju, imenu, sjedištu i granicama općina naseljenih mjesta, te vrsta, izvor i datum promjene.

Definicije

Statistički krug je statistička prostorna jedinica. Statistički krugovi nastali 1959. godine a revidirani dijeljenjem pri svakom dosadašnjem popisu stanovništva, predstavljaju stalnu mrežu prostornih jedinica, koja pokriva cjelokupno područje Federacije Bosne i Hercegovine (Bosne i Hercegovine). Područje statističkog kruga sastoji se od jednog ili više pripadajućih popisnih krugova. Statistički krug može pripadati jednom naselju i samo jednoj katastarskoj općini. U registru se vode podaci o matičnom broju i granicama statističkog kruga, te vrsta, izvor i datum promjene.

Popisni krug je najmanja statistička prostorna jedinica koju ne sijeku granice viših prostornih jedinica. Područja i granice popisnih krugova određeni su za popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava, poljoprivrednih gospodarstava i stanova 1991. godine. Ovi popisni krugovi čine stalnu mrežu prostornih jedinica koja pokriva cjelokupno područje Federacije Bosne i Hercegovine (Bosne i Hercegovine). Popisni krug može pripadati samo jednom statističkom krugu.

U registru se vode podaci o rednom broju popisnog kruga u okviru statističkog kruga, te vrsta, izvor i datum promjene.

REGISTRIRANI POSLOVNI SUBJEKTI PREMA DJELATNOSTI, stanje 31.12.2008.

	2007			2008		
	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt
UKUPNO	10.203	4.887	11.842	11.124	5.164	12.430
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	63	21	319	70	20	356
B Ribarstvo	-	-	3	-	1	3
C Rudarstvo	8	2	-	9	2	1
D Prerađivačka industrija	992	224	1.690	1.042	231	1.624
E Snabdijevanje/Opskrba električnom energijom, plinom/gasom i vodom	17	32	-	25	31	-
F Građevinarstvo	561	47	521	617	47	560
G Trgovina: popravak motornih vozila, motocikla, te predmeta za vlastitu upotrebu/uporabu i dom./kuć.	3.196	2.606	3.195	3.413	2.696	3.532
H Ugostiteljstvo	219	272	2.012	243	298	2.091
I Prijevoz, skladištenje i veze	413	187	1.782	446	200	1.828
J Finansijsko/Financijsko posredovanje	156	174	1	172	251	1
K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	1.644	175	1.222	1.850	185	1.287
L Javna uprava i odbrana/odbrana; obavezno/obvezno socijalno osig.	307	137	-	311	139	-
M Obrazovanje	214	75	63	221	77	56
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	238	119	235	241	119	255
O Ostalne javne društvene, socijalne i vlastite uslužne djelatnosti	2.144	816	798	2.435	867	835
P Privatna domaćinstva/kućanstva sa zaposlenim osobljem	-	-	1	-	-	1
Q Eksteritorijalne organizacije i tijela	31	-	-	29	-	-

REGISTRIRANI POSLOVNI SUBJEKTI PO DJELATNOSTIMA I OPĆINAMA, stanje 31.12.2008.

Općina	Ukupno	Područja djelatnosti																
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
Pravne osobe																		
Centar	3.485	11	-	2	213	9	117	835	74	87	86	766	135	62	84	988	-	16
Novi Grad	1.759	7	-	1	171	2	127	683	26	115	21	216	35	24	31	298	-	2
N. Sarajevo	2.339	7	-	1	188	6	149	747	49	75	45	481	34	57	53	441	-	6
Stari Grad	1.164	6	-	-	105	2	52	283	51	38	17	182	29	28	33	333	-	5
Grad Sarajevo	8.747	31	-	4	677	19	445	2548	200	315	169	1645	233	171	201	2060	-	29
Hadžići	269	12	-	-	51	1	18	69	4	14	1	17	19	7	6	50	-	-
Ilidža	1.517	15	-	4	219	2	123	620	28	93	2	152	23	23	20	193	-	-
Ilijaš	217	5	-	-	42	1	14	46	2	15	-	13	20	8	5	46	-	-
Trnovo	30	2	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	6	1	3	15	-	-
Vogošća	344	5	-	1	53	2	17	129	7	9	-	23	10	11	6	71	-	-
Ukupno Kanton Sarajevo	11.124	70	-	9	1.042	25	617	3.413	243	446	172	1.850	311	221	241	2.435	-	29
Jedinice u sastavu																		
Centar	1.138	4	-	-	40	6	14	527	70	35	76	59	33	18	27	229	-	-
Novi Grad	1.094	4	-	-	43	3	8	635	52	60	36	37	14	7	23	172	-	-
N. Sarajevo	925	2	-	-	38	7	9	494	52	32	38	36	21	8	18	170	-	-
Stari Grad	526	-	-	-	30	7	-	268	34	15	26	11	17	19	14	85	-	-
Grad Sarajevo	3.683	10	1	2	151	23	31	1.924	208	142	176	143	85	52	82	656	-	-
Hadžići	200	4	1	-	7	-	-	91	12	6	13	2	13	8	7	36	-	-
Ilidža	848	2	-	1	44	6	14	508	42	33	34	22	19	7	12	104	-	-
Ilijaš	164	2	-	1	11	-	1	60	13	10	10	8	9	8	5	26	-	-
Trnovo	23	1	-	-	-	-	-	2	3	-	-	1	1	-	6	9	-	-
Vogošća	246	1	-	-	18	2	1	111	20	9	18	9	12	2	7	36	-	-
Ukupno Kanton Sarajevo	5.164	20	1	2	231	31	47	2.696	298	200	251	185	139	77	119	867	0	0
Obrt																		
Centar	2.298	19	1	-	241	-	79	544	440	306	-	417	-	11	74	165	1	-
Novi Grad	3.052	32	-	1	419	-	170	1.016	381	479	1	300	-	17	36	200	-	-
N. Sarajevo	1.839	13	-	-	188	-	56	460	368	247	-	266	-	8	65	168	-	-
Stari Grad	1.919	19	-	-	438	-	67	422	266	392	-	157	-	5	35	118	-	-
Grad Sarajevo	9.108	83	1	1	1286	-	372	2442	1455	1424	1	1140	-	41	210	651	1	-
Hadžići	543	59	-	-	58	-	46	172	104	53	-	19	-	2	1	29	-	-
Ilidža	1.796	39	-	-	188	-	84	650	360	242	-	81	-	9	35	108	-	-
Ilijaš	398	61	-	-	37	-	21	139	71	31	-	15	-	2	2	19	-	-
Trnovo	121	90	1	-	1	-	3	2	8	15	-	1	-	-	-	-	-	-
Vogošća	464	24	1	-	54	-	34	127	93	63	-	31	-	2	7	28	-	-
Ukupno Kanton Sarajevo	12.430	356	3	1	1.624	0	560	3.532	2.091	1.828	1	1.287	0	56	255	835	1	0

STANOVNIŠTVO

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o stanovništvu i domaćinstvima/kućanstvima prikupljaju se popisima svakih deset godina prema jedinstvenoj metodologiji na cjelokupnom području Bosne i Hercegovine.

Procjena broja stalnih stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine sredinom godine uključuje prisutno stanovništvo i izbjeglice Federacije Bosne i Hercegovine u inozemstvu.

Procjene broja prisutnih stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine 1991. – 2008. godine sredinom godine kao i stope prirodnog kretanja stanovništva temelje se na rezultatima Popisa 1991., podacima o prirodnom priraštaju i podacima o broju raseljenih osoba i izbjeglica i broju povrataka u prijeratno mjesto stanovanja.

Izvori podataka za rođene, umrle i vjenčane su matične knjige, a za razvedene brakove dokumentacija nadležnih sudova. Podaci o rođenim i umrlim osobama te sklopljenim i razvedenim brakovima za period 1991. – 2008. godine odnose se na Federaciju BiH i predstavljaju konačne rezultate obrade podataka.

Definicije

Podaci iz popisa odnose se na stalno stanovništvo na području Bosne i Hercegovine. Stalno stanovništvo jednog mjesta čine sve osobe koje u tom mjestu stalno stanuju, tj. imaju prebivalište, bez obzira na to da li su se u trenutku popisa nalazile u mjestu prebivališta ili su bile privremeno odsutne, bilo u zemlji ili inozemstvu. Osobe na privremenom radu kod inozemnih poslodavaca ili na samostalnom radu, kao i članovi obitelji koji s njima borave u inozemstvu popisani su kao stalni stanovnici odgovarajućih naselja u zemlji u kojima je njihovo prebivalište.

Domaćinstvom/Kućanstvom se smatra obiteljska ili druga zajednica osoba koje su izjavile da zajednički stanuju i troše prihode za podmirenje osnovnih životnih potreba, kao i svaka osoba koja živi sama (samačko domaćinstvo/kućanstvo) ili stanuje sa drugim osobama s kojima ne troši svoje prihode. U popisima 1961. i 1971. kao stalni stanovnici popisane su sve osobe koje su se zatekle u mjestu rada ukoliko se nisu svakodnevno vraćale u mjesto stanovanja obitelji, dok su 1981. i 1991. te osobe popisane kao stalni stanovnici mjesta u kojima su nastanjene njihove obitelji, čime je smanjen broj samačkih domaćinstava/kućanstava.

Podaci o **etničkim grupama** rezultat su slobodno izražene **etničke** pripadnosti stanovnika preko deset, odnosno petnaest godina starosti, odnosno roditelja (staratelja) kada su u pitanju djeca mlađa od 10, odnosno 15 godina u popisima 1971., 1981. i 1991.

U popisima prije 1981. godine Muslimani su iskazivani pod različitim nazivima. U popisu 1953. godine osobe koje su izjavile da su Muslimani svrstane su u grupu “Jugoslaveni - neopredjeljeni” zajedno sa ostalim osobama jugoslovenskog porijekla/podrijetla koje su izjavile da su Jugoslaveni, dok su u popisu 1961. godine iskazani pod nazivom “Muslimani u etničkom smislu”, a 1971. godine kao “Muslimani u smislu narodnosti”.

Podaci prema starosti iskazuju se prema navršenim godinama života. Svaka grupa starosti obuhvaća osobe koje su navršile godine života unutar granica intervala. Tako su npr. u skupini 10-14 godina obuhvaćene osobe koje imaju 10 i više godina, ali još nisu navršile 15 godina života

Pismenost Podaci o pismenosti stanovništva odnose se samo na stanovništvo staro 10 i više godina. Pismenim se smatra ona osoba koja zna pročitati i napisati sastav (tekst) u vezi sa svakidašnjim životom, bez obzira na kojem jeziku čita i piše. Sve ostale osobe, uključujući i one koje samo čitaju, smatrane su nepismenim.

Školska sprema je najviši stepen/stupanj obrazovanja koji je osoba stekla po okončanju redovnog/redovitog školovanja ili škole koja zamjenjuje redovne/redovite, polaganjem privatnih ispita u nekoj redovnoj/redovitoj školi, ili pohađanjem kursa za skraćeno završavanje neke škole kojim se po postojećim propisima stječe određena školska sprema.

Prema aktivnostima stanovništvo je razvrstano na aktivno, stanovništvo sa osobnim prihodom i izdržavane/uzdržavane osobe. Aktivno je ono stanovništvo koje obavlja neko zanimanje i tako osigurava sredstva za život. Aktivnim se smatraju i osobe koje traže zaposlenje, služe vojni rok, kao i osobe na izdržavanju kazne. Osobama sa osobnim prihodom smatraju se penzioneri/umirovljenicisvih kategorija, osobe koje primaju socijalnu pomoć ili imaju prihode od davanja u zakup zemlje, kuće, radnje i druge imovine. Izdržavanim/Uzdržavanimosobama (djeca, učenici, studenti, domaćice/kućanice i dr.) smatraju se osobe koje nemaju vlastitih prihoda ni po kojem osnovu, nego ih izdržavaju/uzdržavaju roditelji, rođaci ili druge osobe, kao i osobe s prihodima koji im ne obezbjeđuju ekonomsku samostalnost.

Poljoprivredno stanovništvo u popisima 1981. i 1991. godine čine sve osobe čija se zanimanja nalaze u skupini “poljoprivrednici” i “ribari i lovci”, kao i sve osobe koje oni izdržavaju/uzdržavaju.

Stalnim mjestom stanovanja smatra se ono mjesto u kojem je osoba stalno nastanjena, tj. u kojem ima prebivalište. Stalnim mjestom stanovanja raseljenih osoba i izbjeglica za 1996.-1999. godinu smatralo se ono mjesto u kojem je osoba bila nastanjena prije rata. Izuzetak čine Unsko-sanski i Kanton Sarajevo za koje su prikupljeni podaci za 1996. i 1997. godinu iskazani prema mjestu u kojem osoba boravi (prema boravištu). Navedeno treba uzeti u obzir prilikom korišćenja podataka iz dijela “Pregled po kantonima i općinama”.

Podaci za općine koje su uspostavljene u 1998. godini nisu iskazani za 1996. i 1997. godinu.

Ako je osoba 2000. - 2008. godine bila prisutna u jednom mjestu stanovanja duže od jedne godine, onda se to mjesto smatralo njenim prebivalištem. Ako je iz navedenog prebivališta bila odsutna duže/dulje od godinu dana u inozemstvu onda takvi događaji nisu obuhvaćeni podacima za datu godinu.

Podaci o živorođenim i mrtvorodenim osobama svrstavaju se prema mjestu stalnog stanovanja majke, o umrlim prema mjestu stalnog stanovanja umrle osobe, za sklopljene brakove prema mjestu stalnog stanovanja mladoženje, a razvedeni brakovi se svrstavaju prema zadnjem prebivalištu bračnog para.

Podaci o umrlim osobama prema uzroku smrti dati su prema X Reviziji Međunarodne statističke klasifikacije bolesti, povreda i uzroka smrti.

Živorodenje je potpuno izbacivanje ili vađenje iz tijela majke ploda začeca bez obzira na trajanje trudnoće koji, nakon takvog odvajanja, diše ili pokazuje bilo koji drugi znak života kao lupanje srca, pulsiranje pupčane vrpce ili jasne pokrete voljnih mišića, a bez obzira na to da li je pupčana vrpca prerezana i da li je posteljica odvojena. Ako plod takvog rođenja umre prvo se registruje kao živorođeno, a onda kao umrla osoba.

Mrtvorodenjem se smatra smrt koja je nastupila prije potpunog izbacivanja ili odvajanja od majke ploda začeca; smrt se označava činjenicom da nakon tog odvajanja fetus ne diše niti pokazuje neki drugi znak života, kao što je lupanje srca, pulsiranje pupčane vrpce ili jasni pokreti voljnih mišića, a trudnoća je trajala duže od 28 sedmica/tjedana (skoro 7 mjeseci).

Izbacivanje umrlog ploda nošenog manje od 28 sedmica/tjedana smatra se pobačajem bez obzira na to je li prirodni ili namjerni.

Stručnom pomoći kod rođenja smatra se pomoć doktora medicine ili diplomirane primalje. Da bi se dobio ukupan broj rođenih sa stručnom pomoći treba zbrojiti rođene u «zdravstvenoj ustanovi» i rođene «na drugom mjestu sa stručnom pomoći».

Prirodni prirast, odnosno prirodni pad stanovništva razlika je između broja živorođene djece i broja umrlih osoba.

Stopa nataliteta predstavlja odnos između broja živorođenih i procijenjenog broja stanovnika na 1000 stanovnika prisutnih sredinom godine.

Stopa prirodnog priraštaja predstavlja razliku stope nataliteta i stope mortaliteta

Smrt je stalni prestanak svih znakova života u bilo koje vrijeme nakon što se desilo rođenje (prestanak vitalnih funkcija bez mogućnosti oživljavanja). Ova definicija isključuje mrtvorodenja koja se posebno definiraju.

Umrlom dojenčadi smatraju se djeca koja su umrla prije navršene prve godine života.

Uzrok smrti je ona bolest, bolesno stanje ili ozljeda koja za posljedicu ima smrt ili je pridonijela smrti, kao i okolnosti nesretnog slučaja ili nasilja koje su takve ozljede prouzrokovale. Uzroci smrti razvrstani su prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti, povreda i uzroka smrti - X revizija.

Stopa mortaliteta predstavlja odnos između broja umrlih i procijenjenog broja stanovnika na 1000 stanovnika prisutnih sredinom godine.

Stopa smrtnosti dojenčadi predstavlja odnos između broja umrle dojenčadi i broja živorođenih računato na 1000 živorođenih.

Brak je čin, ceremonija ili proces kojim se stvara zakonska veza muža i žene. Zakonitost unije uspostavlja se građanskim, vjerskim ili drugim sredstvima zavisno od toga kako ih definira zakon svake zemlje.

Razvod braka je krajnji zakonski raspad braka tj. ono odvajanje muža i žene koje stranama daje pravo da ponovo stupe u brak po građanskim, vjerskim i/ili drugim odredbama, u skladu/sukladno sa zakonima svake zemlje.

PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA

OPĆINA	Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni priraštaj	Umrli dojenčad		Zaključeni brakovi	Razvedeni brakovi	
					ukupno	na 1000 živorođenih		ukupno	na 1000 zaključenih
UKUPNO	1998	4.890	2.885	2.005	32	6,5	2.506	73	29,1
	1999	4.621	2.929	1.692	23	5,0	2.503	146	58,3
	2000	4.268	3.436	832	33	7,7	2.596	294	113,3
	2001	3.878	3.440	438	26	6,7	2.278	275	120,7
	2002	3.840	3.391	449	45	11,7	2.266	246	108,6
	2003	3.881	3.528	353	44	11,3	2.312	200	86,5
	2004	3.863	3.563	300	45	11,6	2.513	172	68,4
	2005	4.004	3.751	253	40	10,0	2.617	160	61,1
	2006	4.131	3.705	426	45	10,9	2.492	235	94,3
	2007	4.283	3.825	458	41	9,6	2.938	225	76,6
	2008	4.621	3.839	782	40	8,7	2.993	115	38,4
Grad Sarajevo¹⁾	1999	3.344	2.220	1.124	20	6,0	1.779	120	67,5
	2000	3.148	2.634	514	31	9,8	1.853	228	123,0
	2001	2.786	2.657	129	24	8,6	1.634	221	135,3
	2002	2.728	2.548	180	42	15,4	1.591	188	118,2
	2003	2.570	2.623	-53	40	15,6	1.578	149	94,4
	2004	2.565	2.679	-114	38	14,8	1.769	143	80,8
	2005	2.668	2.801	-133	31	11,6	1.794	129	71,9
	2006	2.687	2.758	-71	32	11,9	1.702	187	109,9
	2007	2.827	2.811	16	29	10,3	1.950	178	91,3
		2008	2.986	2.839	147	25	8,4	1.976	86
1) Grad Sarajevo (Centar, Novi Grad, Novo Sarajevo, Stari Grad)									
Centar	1998	825	653	172	18	21,8	490	27	55,1
	1999	709	614	95	18	25,4	405	9	22,2
	2000	665	702	-37	25	37,6	481	28	58,2
	2001	603	696	-93	19	31,5	392	30	76,5
	2002	625	680	-55	37	59,2	389	13	33,4
	2003	599	734	-135	28	46,7	368	16	43,5
	2004	570	689	-119	29	50,9	398	27	67,8
	2005	595	692	-97	11	18,5	451	34	75,4
	2006	613	715	-102	16	26,1	394	48	121,8
	2007	602	723	-121	16	26,6	419	43	102,6
		2008	651	691	-40	6	9,2	427	18
Novi Grad	1998	1.178	613	565	3	2,5	632	10	15,8
	1999	1.315	615	700	1	0,8	616	73	118,5
	2000	1.215	880	335	3	2,5	687	120	174,7
	2001	1.072	864	208	3	2,8	601	97	161,4
	2002	1.092	837	255	4	3,7	603	94	155,9
	2003	990	806	184	9	9,1	662	74	111,8
	2004	1.102	900	202	2	1,8	712	59	82,9
	2005	1.107	944	163	10	9,0	667	29	43,5
	2006	1.132	945	187	10	8,8	707	57	80,6
	2007	1.254	952	302	6	4,8	822	59	71,8
		2008	1.326	977	349	9	6,8	815	33

nastavak

OPĆINA	Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni priraštaj	Umrli dojenčad		Zaključeni brakovi	Razvedeni brakovi	
					ukupno	na 1000 živorodjenih		ukupno	na 1000 zaključenih
Novo Sarajevo	1998	906	582	324	2	2,2	498	12	24,1
	1999	770	589	181	1	1,3	495	31	62,6
	2000	714	637	77	2	2,8	434	69	159,0
	2001	661	651	10	2	3,0	370	73	197,3
	2002	612	630	-18	1	1,6	353	67	189,8
	2003	578	708	-130	1	1,7	290	50	172,4
	2004	566	629	-63	4	7,1	414	47	113,5
	2005	605	695	-90	6	9,9	405	33	81,5
	2006	574	681	-107	4	7,0	377	43	114,1
	2007	618	687	-69	4	6,5	418	40	95,7
	2008	620	712	-92	2	3,2	458	24	52,4
Stari Grad	1998	519	391	128	2	3,9	273	9	33,0
	1999	550	402	148	-	-	263	7	26,6
	2000	554	415	139	1	1,8	251	11	43,8
	2001	450	446	4	-	-	271	21	77,5
	2002	399	401	-2	-	-	246	14	56,9
	2003	403	375	28	2	5,0	258	9	34,9
	2004	327	461	-134	3	9,2	245	10	40,8
	2005	361	470	-109	4	11,1	271	33	121,8
	2006	368	417	-49	2	5,4	224	39	174,1
	2007	353	449	-96	3	8,5	291	36	123,7
	2008	389	459	-70	8	20,6	276	11	39,9
Hadžići	1998	307	140	167	3	9,8	42	2	47,6
	1999	278	153	125	2	7,2	144	7	48,6
	2000	254	165	89	1	3,9	151	7	46,4
	2001	223	155	68	1	4,5	130	12	92,3
	2002	226	138	88	1	4,4	124	6	48,4
	2003	257	183	74	2	7,8	153	10	65,4
	2004	267	159	108	3	11,2	142	3	21,1
	2005	261	189	72	1	3,8	142	3	21,1
	2006	286	164	122	3	10,5	137	5	36,5
	2007	287	196	91	4	13,9	162	3	18,5
	2008	282	173	109	4	14,2	191	4	20,9
Ilidža	1998	723	264	459	1	1,4	371	6	16,2
	1999	628	323	305	1	1,6	338	17	50,3
	2000	468	366	102	-	-	341	51	149,6
	2001	517	364	153	-	-	310	36	116,1
	2002	520	389	131	1	1,9	293	37	126,3
	2003	644	405	239	2	3,1	344	33	95,9
	2004	572	408	164	2	3,5	361	22	60,9
	2005	637	417	220	7	11,0	372	21	56,5
	2006	658	421	237	6	9,1	362	29	80,1
	2007	655	465	190	5	7,6	468	33	70,5
	2008	774	466	308	7	9,0	484	16	33,1

nastavak

OPĆINA	Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni priraštaj	Umrli dojenčad		Zaključeni brakovi	Razvedeni brakovi	
					ukupno	na 1000 živorođenih		ukupno	na 1000 zaključenih
Ilijaš	1998	214	92	122	2	9,3	84	1	11,9
	1999	183	107	76	-	-	100	1	10,0
	2000	201	110	91	-	-	100	2	20,0
	2001	163	97	66	-	-	78	-	-
	2002	181	155	26	1	5,5	123	3	24,4
	2003	173	136	37	-	-	108	1	9,3
	2004	221	138	83	1	4,5	98	2	20,4
	2005	213	152	61	-	-	135	4	29,6
	2006	235	168	67	1	4,3	139	5	36,0
	2007	228	157	71	1	4,4	169	3	17,8
	2008	260	149	111	1	3,8	146	3	20,5
1) Grad Sarajevo (Centar, Novi Grad, Novo Sarajevo, Stari Grad)									
Trnovo	1998	2	39	-37	-	-	6	-	-
	1999	-	28	-	-	-	9	1	111,1
	2000	8	15	-7	-	-	26	-	-
	2001	13	28	-15	-	-	14	-	-
	2002	9	21	-12	-	-	13	-	-
	2003	21	26	-5	-	-	8	-	-
	2004	6	30	-24	-	-	6	-	-
	2005	9	29	-20	-	-	10	1	100,0
	2006	12	18	-6	-	-	9	-	-
	2007	10	26	-16	-	-	12	1	83
	2008	14	29	-15	-	-	14	1	71,4
Vogošća	1998	216	111	105	1	4,6	110	6	54,5
	1999	188	98	90	-	-	133	-	-
	2000	189	146	43	1	5,3	125	6	48,0
	2001	176	139	37	1	5,7	112	6	53,6
	2002	176	140	36	-	-	122	12	98,4
	2003	216	155	61	-	-	121	7	57,9
	2004	232	149	83	1	4,3	137	2	14,6
	2005	216	163	53	1	4,6	164	2	12,2
	2006	253	176	77	3	11,9	143	9	62,9
	2007	276	170	106	2	7,2	177	7	39,5
	2008	305	183	122	3	9,8	182	5	27,5

STAROSNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA , procjena

Općina	Ukupno	0-14	15-64	65 i više
stanje 31.12. 2006. godine				
Centar	70.228	10.383	46.799	13.046
Novi Grad	122.636	19.866	84.700	18.070
N. Sarajevo	73.297	10.127	48.546	14.624
Stari Grad	37.975	5.999	25.621	6.355
Grad Sarajevo	304.136	46.375	205.666	52.095
Hadžići	22.089	4.462	14.828	2.799
Ilidža	52.290	11.915	32.780	7.595
Ilijaš	17.533	4.160	10.818	2.555
Trnovo	2.184	188	1.374	622
Vogošća	20.659	4.235	13.671	2.753
Kanton Sarajevo	418.891	71.335	279.137	68.419
stanje 30.06. 2007. godine				
Centar	70.143	10.370	46.743	13.030
Novi Grad	122.737	19.882	84.770	18.085
N. Sarajevo	73.268	10.123	48.527	14.618
Stari Grad	37.917	5.990	25.582	6.345
Grad Sarajevo	304.065	46.365	205.622	52.078
Hadžići	22.140	4.472	14.863	2.805
Ilidža	52.374	10.279	34.488	7.607
Ilijaš	17.572	4.169	10.842	2.561
Trnovo	2.182	188	1.373	621
Vogošća	20.697	4.243	13.696	2.758
Kanton Sarajevo	419.030	69.716	280.884	68.430
stanje 30.06. 2008. godine				
Centar	70.203	10.379	46.783	13.041
Novi Grad	123.200	19.958	85.089	18.153
N. Sarajevo	73.379	10.138	48.601	14.640
Stari Grad	37.832	5.977	25.524	6.331
Grad Sarajevo	304.614	46.452	205.997	52.165
Hadžići	22.379	4.520	15.024	2.835
Ilidža	52.896	10.381	34.832	7.683
Ilijaš	17.738	4.208	10.945	2.585
Trnovo	2.554	220	1.607	727
Vogošća	21.108	4.327	13.968	2.813
Kanton Sarajevo	421.289	70.108	282.373	68.808

INVESTICIJE

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i prikaz podataka

Podaci o investicijama su prikupljeni putem sljedećih istraživanja:

- Godišnji izvještaj/izvješće o investicijama u stalna sredstva (obrazac INV-01) za sve pravne osobe;
- za oblast poljoprivrede individualnog sektora (poljoprivredna gazdinstva) podaci su prikupljeni putem općina, a bazirani/temeljeni su na procjenama općinskih komisija.

Nisu obuhvaćena investiciona ulaganja obrtnika i domaćinstava/kućanstva.

Podaci o investicijama prikazuju ukupne isplate za investicije po osnovnim oblicima finansiranja/financiranja, ostvarene investicije (nova i polovna/rabljena stalna sredstva) po tehničkoj strukturi i ostvarene investicije u nova stalna sredstva (nova i polovna/rabljena uvozna stalna sredstva) po tehničkoj strukturi.

Obrada podataka urađena je po dva osnovna principa:

- prema sjedištu i pretežnoj/pretežitijoj djelatnosti investitora (organizacioni princip) i
- prema lokaciji i djelatnostima kojima su investicije stvarno namijenjene, bez obzira na to u koju je djelatnost razvrstan investitor i gdje mu se nalazi sjedište (princip čistih djelatnosti).

Ostvarene investicije u nova stalna sredstva koje nije moguće rasporediti po kantonima (putevi, pruge i sl.) se prikazuju kao neraspoređene investicije.

Svi podaci su iskazani prema Klasifikaciji djelatnosti koja je usklađena sa evropskom/europskom klasifikacijom NACE – Rev.1.1.

Definicije

Investicijama u stalna sredstva smatraju se nabavke/nabave preduzeća/poduzeća i drugih pravnih osoba radi dobivanja novih stalnih sredstava, povećanja vrijednosti ili zamjene postojećih stalnih sredstava (stambene zgrade, ostale zgrade i građevine, oprema i uređaji trajnijeg karaktera, osnovno stado, pošumljavanje i podizanje dugogodišnjih zasada, softver itd). Nabavljena investicijska dobra mogu biti nova ili polovna/rabljena, kupljena od drugih u zemlji i inozemstvu. Stalna sredstva mogu također biti stečena trampom, primljena kao kapitalni transfer u naturi ili proizvedena u vlastitoj režiji.

Obuhvaćaju se sve vrste ulaganja u nove kapacitete, kao i ulaganja za proširenje, rekonstrukciju i modernizaciju postojećih ili zamjenu zastarjelih, istrošenih ili slučajnom štetom uništenih kapaciteta. Ne obuhvaća se redovno/redovito i tekuće održavanje stalnih sredstava, ulaganja u obrtna sredstva i vojno oružje za razaranje i oprema koja je potrebna za njegovo odašiljanje, usavršavanje osoblja, ispitivanje tržišta.

Isplatama za investicije smatraju se novčana ulaganja u toku/tijeku godine u nova i polovna/rabljena stalna sredstva, bez obzira na momenat njihove izgradnje ili nabavke/nabave.

Ostvarene investicije predstavljaju vrijednost fizički realizovane/realizirane izgradnje, izrade ili nabavke/nabave novih i polovnih/rabljenih stalnih sredstava tokom/tijekom godine bez obzira na to jesu li završene i je li izvršena njihova isplata.

Ostvarene investicije u nova stalna sredstva odnose se na onaj dio stalnih sredstava koji je nabavljen neposredno od izvođača građevinskih radova, odnosno proizvođača opreme ili proizveden u vlastitoj režiji, odnosno ona investicijska dobra koja još nisu bila predmet kupoprodaje između neposrednih korisnika tih dobara. Ovdje se uključuje i polovna/rabljena oprema nabavljena u inozemstvu budući da izravno utiče na porast nacionalnog bogatstva u zemlji. Ostala polovna stalna sredstva nisu uključena u ostvarene investicije u nova stalna sredstva. U nabavku/nabavu novih stalnih sredstava svrstavaju se i investicije u veća poboljšanja postojećih stalnih sredstava.

U skladu sa SNA-93 metodologijom stalna sredstva se grupišu na:

- **materijalna (opipljiva) stalna sredstva** (građevinski radovi kojima su obuhvaćena i značajnija poboljšanja zemljišta; strojevi, oprema i transportna sredstva; ostala materijalna stalna sredstva koja obuhvaćaju osnovno stado, pošumljavanje i dugogodišnje zasade);
- **nematerijalna (neopipljiva) stalna sredstva** (rudarska i mineralna istraživanja; softver; originali na području književnosti, filma, muzike i slično; studije i projekti) i
- **troškovi prijenosa vlasništva zemljišta** bez vrijednosti kupovine zemljišta (svi troškovi radi naknada stručnjacima koji su nastali kod jedinice koja povećava aktivu - naknade pravnicima, arhitektima, inženjerima, procjeniteljima; provizije koje se plaćaju posrednicima u prodaji nekretnina i svi porezi na prijenos vlasništva nad zemljištem koje plaća kupac).

**ISPLATE ZA INVESTICIJE PO OSNOVNIM IZVORIMA FINANSIRANJA
ORGANIZACIONI PRINCIP**

000 KM

G O D I N A	Ukupno	Iz sopstvenih Sredstava	Iz udruženih sredstava	Iskorišteni financijski/ financijski kredit	Financijski/ Financijski Lizing	Iz sredstava fondova i budžeta/ proračuna	Iz ostalih izvora
2004	909.984	569.324	33.731	192.201	23.167	15.059	76.502
2005	1.133.249	659.184	28.749	251.597	61.434	53.541	78.745
2006	987.652	549.551	42.640	212.905	76.000	28.781	77.774
2007	1.451.890	785.352	42.660	465.992	45.887	59.869	52.131
2008 ¹⁾	1.784.374	990.142	62.104	480.936	89.753	73.189	88.250

**OSTVARENE INVESTICIJE U NOVA STALNA SREDSTVA PO NAMJENI ULAGANJA I
TEHNIČKOJ STRUKTURI (PRINCIP ČISTIH DJELATNOSTI)**

000 KM

G O D I N A	Ukupno	Materijalna stalna sredstva			Nematerijalna stalna sredstva	Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta
		građevinski radovi	strojevi, oprema i transportna sredstva	ostala materijalna stalna sredstva		
2004	670.817	268.783	353.119	4.443	41.451	3.020
2005	844.292	387.572	415.270	3.517	36.179	1.755
2006	723.702	387.430	310.427	4.383	20.040	1.424
2007	1.170.736	553.690	521.778	2.883	90.764	1.621
2008 ¹⁾	1.499.902	797.105	641.612	3.460	54.713	3.013

¹⁾Prvi rezultati

**ISPLATE ZA INVESTICIJE PO OSNOVNIM IZVORIMA FINANSIRANJA/FINANCIRANJA
U 2007. GODINI - ORGANIZACIONI PRINCIP**

000 KM

Djelatnost investitora	Ukupno	Iz sopstvenih sredstava	Iz udruž- enih sredstava	Iskoriš- teni finans./ financ. krediti	Finans. /financ. lizing	Iz sredstava fondova i budžeta/ proračuna	Iz ostalih izvora
UKUPNO	1.451.890	785.352	42.660	465.992	45.887	59.869	52.131
Pravne osobe-ukupno	1.447.251	783.743	42.660	463.161	45.887	59.869	51.932
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	6.646	4.207	-	1.972	-	411	56
B Ribarstvo	-	-	-	-	-	-	-
C Rudarstvo	9.796	1.075	-	6.252	741	1.728	-
D Prerađivačka industrija	202.075	122.469	546	61.472	16.797	144	648
E Snabdijevanje/Opskrba električ. energijom, plinom/gasom i vodom	132.917	100.146	310	17.420	2.440	4.869	7.734
F Građevinarstvo	46.538	31.602	924	12.506	1.440	66	-
G Trgov. na veliko i malo; popr.ak motor. vozila i motocikla, predm. za vlastitu upotrebu i domaćin.	348.101	146.053	14.868	173.349	10.046	144	3.641
H Hoteli i restorani	25.562	10.304	5.078	9.113	485	512	69
I Prijevoz, skladištenje i veze	216.522	119.115	231	69.652	5.959	-	21.565
J Finansijsko/Financ. posredovanje	107.731	80.410	-	26.656	665	-	-
K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	172.218	52.717	18.485	75.096	5.038	20.328	554
L Javna uprava i odbrana/obrana; obavezno/obvezno soc. osiguranje	108.936	81.247	-	-	707	18.966	8.016
M Obrazovanje	11.096	6.059	178	1.114	52	1.140	2.553
N Zdravstvena i soc. zaštita/skrb	18.293	8.888	-	138	1.305	4.299	3.664
O Ostale javne, društvene, socijalne i vlastite uslužne djelatnosti	40.819	19.451	2.040	8.422	212	7.262	3.432
Poljoprivredna gazdinstva-ukupno	4.639	1.609	-	2.831	-	-	199

INDUSTRIJA

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Izvori i metodi prikupljanja podataka

Podatke iz ove oblasti, kojoj po KD-u pripadaju područja Rudarstvo, Prerađivačka industrija, Snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom i vodom prikupio je Federalni zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine, pomoću Mjesečnog izvještaja industrije i Godišnjeg izvještaja o utrošku energenata, sirovina i materijala u industriji.

Obuhvat

Mjesečnim izvještajem industrije i Godišnjim izvještajem o utrošku energenata, sirovina i materijala u industriji obuhvaćena su preduzeća/poduzeća koja zapošljavaju 10 i više osoba, a obavljaju jednu ili više djelatnosti iz područja Rudarstva (C), Prerađivačke industrije (D), Snabdijevanja/opskrbe električnom energijom, plinom i vodom (E) po Klasifikaciji djelatnosti.

Definicije

Indeksi fizičkog obima/obujma industrijske proizvodnje izračunavaju se po Laspeyresovoj formuli. Osnov za izračunavanje indeksa su podaci u naturalnom izrazu prema nomenklaturi industrijskih proizvoda i pondera za te proizvode koji predstavljaju dodanu vrijednost za jediničnu proizvodnju. Indeksi fizičkog obima/obujma industrijske proizvodnje za ukupno, izračunati su na temelju indeksa oblasti i stopa učešća kojom oblasti sudjeluju u ukupnoj dodanoj vrijednosti u području industrije (struktura oblasti).

Pod gotovim proizvodom podrazumijeva se svaki proizvod koji je u procesu proizvodnje dostigao određeni stupanj izrade definiran Nomenklaturom industrijskih proizvoda, bez obzira na to izrađuje li se u okviru izvještajne jedinice kao osnovni, sporedni ili pomoćni proizvod, a obzirom na vlasništvo, je li vlastiti proizvod ili izrađen iz usluge.

INDEKSI INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE

	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
	2005	2006	2007
INDUSTRIJA - UKUPNO	108,5	121,8	123,8
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA			
Energija	98,8	106,0	100,0
Intermedijarni proizvodi, osim energije	123,2	85,9	104,6
Kapitalni proizvodi	83,2	144,0	94,8
Trajni proizvodi za široku potrošnju	144,7	133,1	78,5
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	104,3	133,1	130,2
PREMA PODRUČJIMA I ODJELJCIMA KD-a			
C RUDARSTVO	159,3	83,2	101,6
14 Vađenje ostalih ruda i kamena	159,3	83,2	101,6
D PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	110,1	125,1	126,8
15 Proizvodnja hrane i pića	97,7	118,9	107,6
16 Proizvodnja duhanskih proizvoda	105,5	106,9	101,0
17 Proizvodnja tekstila	82,9	63,2	71,8
18 Proizvodnja odjeće; dorada i bojenje krzna	307,6	96,0	174,4
19 Prerada kože, izrada galanterije, obuće	78,4	123,3	100,0
20 Prerada drveta/drva i proizvodnja proizvoda od drveta/drva, osim namještaja	58,5	105,5	95,3
21 Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	548,5	14,7	128,0
22 Izdavačka, štamparska/tiskarska djelatnost	100,4	139,9	106,9
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizv	158,3	145,2	188,3
25 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	81,0	125,1	99,5
26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proiz.	106,7	128,3	107,6
27 Proizvodnja metala	86,8	131,5	116,9
28 Proizvodnja proizvoda od metala, osim mašina/strojeva i opreme	111,7	178,2	135,3
29 Proizvodnja mašina/strojeva i uređaja d.n.	41,8	1992,6	54,5
30 Proizvodnja kanc mašina/strojeva i računara aparata i opreme	37,0	224,6	71,6
31 Proizvodnja elektičnih mašina/strojeva i aparata	65,8	102,4	109,7
33 Proizvodnja medicin.preciznih i potičkih insti satova	121,4	70,1	159,6
34 Proizvodnja mot.vozila, prikolica, poluprik.	82,7	143,4	91,6
36 Proizvodnja namještaja, prerađivačka industrija d.n.	143,0	132,7	78,4
37 Reciklaža	79,6	67,3	90,5
E SNABDIJEVANJE/OPSKRBA ELEKTIČ. ENERGIJOM GASOM/PLINOM I VODOM	98,8	100,8	100,1
40 Snabdijevanje/Opskrba elekt. energijom gasom/plinom parom i toplom vodom	98,8	100,8	100,1

POLJOPRIVREDA

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

BILJNA PROIZVODNJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o poljoprivrednom zemljištu i prinosima ratarskih i povrtnih kultura, te o broju stabala, čokota/trsova (ukupan broj i broj rodnih stabala, čokota/trsova) i prinosima voća, prikupljaju se redovnim/redovitim statističkim istraživanjem, a za gazdinstva/gospodarstva individualnih poljoprivrednih proizvođača podaci se dobivaju procjenom. Procjenu rade stručne osobe za poljoprivredu u općinama.

Definicije

Poljoprivredno zemljište je zemljišna površina koja se koristi za poljoprivrednu proizvodnju. Poljoprivredno zemljište čine: obradivo zemljište, pašnjaci, ribnjaci, trstici i bare.

Obradivo zemljište je zemljišna površina na kojoj se uzgajaju ratarski i povrtni usjevi, višegodišnji zasadi i trave i vrši obrada, kosidba i drugi poljoprivredni radovi i, po pravilu, ubiru prinosi svake godine. Obradivo zemljište čine oranice i bašte/vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade.

Oranica (njiva) je zemljišna površina na kojoj se obavlja ratarska proizvodnja. Na njoj se po utvrđenom redu (plodoredu) siju ratarski usjevi: žita, industrijsko bilje, povrtno bilje i stočno-krmno bilje. U oranično zemljište se uračunavaju i površine koje su "radi odmora" ostale neobrađene: zeleni ili crni ugar, zaležaji, parlozi i prelozi. Osim toga, oranicama se smatraju i površine pod loznicim i voćnim rasadima, površine pod cvijećem i ukrasnim biljem.

Rodna stabla voća i rodni čokoti/trsovi vinove loze su stabla, odnosno čokoti/trsovi koja su prema svojoj fiziološkoj zrelosti sposobna da pod normalnim uslovima/uvjetima za vegetaciju zametnu plod, bez obzira da li su u toj godini rodila ili ne.

Požnjevena površina je površina sa koje je požnjeven usjev i ubran prinos. Požnjevene površine mogu biti manje od zasijanih površina u slučaju kada su usjevi usljed elementarnih i drugih nepogoda potpuno uništeni, tako da na tim površinama nije obavljena žetva niti ubran prinos.

Prinos/prirod usjeva je iskazan kao hambarski prinos/prirod normalne vlažnosti po odbitku svih gubitaka prilikom žetve (berbe), transporta i vršidbe.

Prinos/prirod po jedinici površine (po ha) obračunat je na požnjevenu površinu.

Prinosi/prirodi po stablu-čokotu/trsu obračunati su po rodnom stablu, odnosno čokotu/trsu vinove loze.

STOČARSTVO

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci se odnose na statistička istraživanja iz područja poljoprivrede – stočarstva i ribarstva.

Statistika stočarstva prati posebno podatke za pravne osobe i dijelove pravnih osoba, a posebno za porodična/obiteljska poljoprivredna gospodarstva/gazdinstva.

Svi elementi za obračun stočne proizvodnje dobijaju se direktno iz istraživanja, a sadrže podatke o broju i težini stoke i peradi te o proizvodnji mlijeka, jaja, vune i meda.

Podaci o broju i bilansima/bilancama stoke i stočnoj proizvodnji kod porodičnih/obiteljskih poljoprivrednih gazdinstava/gospodarstava su procijenjeni od strane ovlaštene stručne osobe za poljoprivredu u općinama.

Podaci iz ribarstva prikupljaju se redovnom/redovitom godišnjom službom, posebno za pravne osobe i dijelove pravnih osoba koji se bave uzgojem ribe slatkovodne i morske, a posebno o ulovu slatkovodne ribe u otvorenim vodama.

Od 2003. godine uključen je ulov u otvorenim vodama (sportska ribolovna društva), a od 2005. godine prati se uzgoj morske ribe.

Podaci se odnose na stanje 31. decembra/prosinca prethodne godine.

Definicije

Bilans/bilanca stoke predstavlja obrt stada u toku/tijeku godine, u kojem se registriraju promjene u brojnom stanju stoke.

Prirast stoke predstavlja proizvodnju žive mjere stoke u toku/tijeku godine kao rezultat priploda, porasta i tova stoke. Ukupan prirast pojedinih vrsta stoke uključuje živu težinu zaklane stoke, razliku težine izvezeno (prodane) stoke i uvezene (kupljene) stoke i razliku težine stoke na kraju i početku godine.

Bruto-težina stoke predstavlja težinu životinje neposredno pred klanje.

Neto-težina stoke predstavlja težinu zaklanih životinja poslije otklanjanja određenih dijelova u zavisnosti od vrste i kategorije stoke, tj. težinu očišćene zaklane životinje.

Proizvodnja mlijeka odnosi se na neto-količine, tj. namuzeno mlijeko, ne računajući količine koje posišu telad i janjad.

ORANIČNA POVRŠINA PO NAČINU KORIŠTENJA

u ha

2008	Zasijana površina					Ostalo na oranicama	Ugari	Neobrađene oranice i bašte
	ukupno	žita	industrijsko bilje	povrtno bilje	stočno krmno bilje			
Centar	73	4	-	60	9	-	-	233
Novi Grad	630	44	-	479	107	6	-	6
Novo Sarajevo	84	-	-	80	4	1	-	18
Stari Grad	89	2	-	83	4	-	-	114
Grad Sarajevo	876	50	-	702	123	7	-	371
Hadžići	717	147	37	490	43	24	-	1.846
Ilidža	2.113	108	-	964	1.041	49	28	49
Ilijaš	854	410	25	291	128	23	10	2.159
Trnovo	816	30	1	79	706	1	-	392
Vogošća	356	64	-	274	18	16	-	-
Kanton Sarajevo	5.732	809	63	2.800	2.059	119	38	4.817

OSTVARENI PRINOSI USJEVA I VOĆA

Usjevi	2006			2007			2008		
	Požnje- vena površina u ha	Prinos, tona		Požnje- vena površina u ha	Prinos, tona		Požnje- vena površina u ha	Prinos, tona	
		ukupno	po ha		ukupno	po ha		ukupno	po ha
Pšenica	83	241	2,9	72	239	3,3	82	322	3,9
Raž	31	70	2,3	19	60	3,1	23	85	3,7
Ječam	98	230	2,3	80	174	2,2	122	374	3,1
Zob	64	141	2,3	76	160	2,1	97	294	3,0
Heljda	-	-	-	142	183	1,3	116	186	1,6
Kukuruz - zrno	218	728	3,4	234	476	2,0	251	745	2,9
Krompir/Krumpir	1.140	10.748	9,4	1.119	9.145	8,2	1.107	9.065	8,2
Mrkva	102	1.081	10,6	95	926	9,7	98	970	9,9
Crni luk	360	2.721	7,6	342	1.994	5,8	332	1.987	6,0
Bijeli luk/Češnjak	64	346	5,4	63	261	4,2	66	272	4,1
Grah - zrno	177	463	2,6	171	259	1,5	155	323	2,1
Grašak - zrno	52	96	1,9	53	56	1,1	54	72	1,3
Kupus i kelj	299	3.392	11,3	288	2.912	10,1	254	2.767	10,9
Paradajz/Rajčica	109	808	7,4	111	794	7,2	111	885	8,0
Paprika zelena	53	383	7,2	53	353	6,6	54	419	7,8
Krastavac	66	526	8,0	61	470	7,7	61	551	9,0
Djetelina- sijeno	253	975	3,9	241	722	3,0	316	1.333	4,2
Lucerka/Lucerna	319	1.707	5,4	314	1.514	4,8	246	880	3,6
Kukuruz za krmu	296	11.287	38,1	312	8.340	26,7	333	9.617	28,9
Stočna repa	162	2.375	14,6	139	1.994	14,4	164	2.343	14,5
Travno - djet. smjesa	346	1.419	4,1	320	1.036	3,0	324	1.165	3,6

Voće	2006			2007			2008		
	Broj rodnih stabala	Prinos		Broj rodnih stabala	Prinos		Broj rodnih stabala	Prinos	
		ukupno tona	kg po stablu		ukupno tona	kg po stablu		ukupno tona	kg po stablu
Trešnje	42.240	464	11,0	42.414	449	10,6	43.300	492	11,4
Višnje	37.860	390	10,3	38.614	349	9,0	39.520	374	9,5
Kajsije	1.945	12	6,1	2.155	12	5,7	2.095	12	5,5
Jabuke	214.847	3.848	17,9	222.347	3.257	14,6	172.650	2.170	12,6
Kruške	164.321	1.704	10,4	169.991	1.603	9,4	141.560	1.413	10,0
Dunje	18.355	103	5,6	15.435	107	7,0	17.990	107	5,9
Šljive	310.689	1.436	4,6	301.219	1.676	5,6	273.500	1.430	5,2
Breskve	1.495	6	4,0	1.565	7	4,1	1.883	11	5,6
Orasi	18.456	183	9,9	18.506	189	10,2	16.400	150	9,2

BROJNO STANJE STOKE I STOČNA PROIZVODNJA

	2003	2004	2005	2006	2007	2008

Brojno stanje stoke na kraju godine

Goveda	8.413	8.716	8.795	9.172	10.617	9.943
Krave i steone junice	6.645	6.960	7.049	7.204	8.104	7.816
Ovce	24.879	28.564	31.801	36.175	33.388	32.999
Ovce za priplod	16.157	18.837	21.141	24.698	25.584	25.945
Svinje	479	543	549	467	479	482
Krmače i suprasne nazimice	147	166	161	173	176	242
Konji	506	428	404	362	362	400
Kobile i ždrebne omice	141	123	125	151	158	140
Perad (u hilj./tis. grla)	140	144	152	309	405	429
Koke nesilice (u hilj./tis. grla)	66	64	57	59	71	74
Koze	1.579	1.912	1.843	1.904	1.792	1.730
Kunići	502	511	505	475	385	403
Košnice pčela	8.702	9.561	9.578	10.143	10.766	10.226

Proizvodnja mlijeka, vune, jaja i meda

Kravlje mlijeko (hilj./tis. litara)	14.198	16.384	16.756	18.293	21.099	20.693
Po muženoj kravi (litara)	2.437	2.610	2.675	2.805	3.012	3.013
Ovčije mlijeko (hilj./tis. litara)	257	379	370	399	317	290
Po muženoj ovci (litara)	26	28	32	32	33	34
Kozije mlijeko (hilj./tis. litara)	157	175	189	191	166	164
Po muženoj kozi (litara)	165	161	166	165	162	165
Vuna (tona)	31	37	40	46	44	46
Po ovci (kilograma)	1,5	1,5	1,6	1,6	1,8	1,9
Jaja (hilj./tis. komada)	15.170	10.709	10.704	10.444	12.291	12.453
Po kokoši (komada)	185	176	176	178	181	183
Med (tona)	73	86	84	99	107	83
Po košnici (kilograma)	9,0	9,0	8,7	9,7	10,0	8,2

ŠUMARSTVO

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o posjećenju drvnj masi, podizanju i obnovi šuma, šumskim požarima i štetama u šumama odnose se na državne i privatne šume, a podaci o proizvodnji i prodaji šumskih sortimenata te prijevoznim sredstvima i mehanizaciji u šumarstvu odnose se samo na državne šume. Podaci statistike šumarstva prikupljaju se mjesečnim i godišnjim istraživanjima.

Za državne šume podaci se prikupljaju od poslovnih subjekata koji se bave šumarstvom, a za privatne šume od nadležnog organa uprave.

Podaci o šumskim površinama kao i opći podaci o državnim šumama su preuzeti od Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Proizvodnja i prodaja šumskih sortimenata obuhvaća podatke samo onih poslovnih subjekata koji se bave stalnom proizvodnjom šumskih sortimenata. Ovim podacima nije obuhvaćena proizvodnja i prodaja zadružnih i drugih poslovnih subjekata koji se povremeno bave tom djelatnošću.

Statistika lova zasniva se na evidencijama koje vode izvještajne jedinice.

Definicije

Pod šumom se smatra svaka površina veća od 500 m², obrasla šumskim drvećem, sa svrhom da služi za proizvodnju šumskih sortimenata ili da ima zaštitnu funkciju ili posebnu namjenu bez obzira na obrast i visinu stabala.

Raznodobne šume su visoke šume koje su nastale pretežno/pretežito iz sjemena. U njima se sječa i obnova vrši neprestano na cijeloj površini, pa su im stabla različite starosti i visine izmješana pojedinačno ili u grupama/skupinama.

Jednodobne šume su visoke šume, visokog oblika gajenja koje su nastale pretežno/pretežito iz sjemena, kao i vještački podignute šume i kulture u kojima su stabla približno jednake visine i starosti.

Izdanačke (niske) šume su šume nastale pretežno/pretežito od izdanaka iz panja.

Posjećena bruto drvna masa obuhvaća posjećene trupce (lišćara/listača i četinara/četinjača), jamsko drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača), ostalo dugo drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača), prostorno drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača), ogrijevno drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) te ostalo grubo obrađeno drvo. U bruto drvnu masu ulazi otpadak (gubitak koji nastaje pri sječi).

Dugo drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) obuhvaća: trupce, jamsko drvo i ostalo dugo drvo.

Trupci (lišćara/listača i četinara/četinjača) su dijelovi debla koji su namijenjeni daljem prerađivanju piljenjem, ponekad rezanjem ili ljuštenjem jer imaju povoljna fizička i kemijska svojstva te su namijenjena za industrijsku preradu. To su trupci za rezanje te trupci za furnir i ljuštenje.

Jamsko drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) namijenjeno je za razne tehničke svrhe jer ima vrlo povoljna fizička i kemijska svojstva. To je drvo koje se upotrebljava za izgradnju i održavanje jamskih rovova i okna, dakle za gradnju u zemlji i pod zemljom.

Ostalo dugo drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) obuhvaća sve vrste drva pogodne za mehaničku preradu, stupove za elektrovodove i TT vodove te ostalo oblo drvo.

Prostorno drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) obuhvaća drvo za drvene ploče (pogodno za mehaničku preradu), a celulozno i taninsko drvo, zbog svog povoljnog kemijskog svojstva, pogodno je za kemijsku preradu. Taninsko drvo je sirovina iz koje se preradom dobivaju taninski ekstrakti.

Industrijsko drvo ima povoljna fizička i kemijska svojstva, a namijenjeno je za industrijsku preradu.

Tehničko drvo je ono drvo koje je zbog povoljnih fizičkih i kemijskih svojstava namijenjeno za industrijsku upotrebu/uporabu i razne tehničke svrhe.

Ogrijevno drvo je namijenjeno neposredno za ogrijev ili za proizvodnju drvenog ugljena.

Ostalo grubo obrađeno drvo obuhvaća sitno tehničko drvo, pogodno za izradu drvenih motki i kolja, raznih letvi i stupova za ogradu, ručica za alat i sl.

PROIZVODNJA I PRODAJA ŠUMSKIH SORTIMENATA

u hilj./tis. m³

	Proizvodnja					Prodaja				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
UKUPNO	143	138	146	147	144	141	138	145	151	144
Trupci četinarara/četinjača	76	67	65	65	61	75	65	66	69	60
Jamsko drvo četinarara/četinjača	13	13	14	13	13	10	9	8	7	7
Ostalo dugo drvo četinarara/četinjača	2	-	-	0	0	5	0	0	0	0
Prostorno drvo četinarara/četinjača	1	5	5	7	8	6	10	11	12	15
Trupci lišćara/listača	12	10	17	22	22	15	12	17	23	21
Jamsko drvo lišćara/listača	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-
Ostalo dugo drvo lišćara/listača	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-
Prostorno drvo lišćara/listača	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ogrjevno drvo četinarara/četinjača	4	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Ogrevno drvo lišćara/listača	35	43	44	39	38	30	41	43	39	40
Ostalo grubo obrađeno drvo ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Uključuje sitno tehničko drvo, cijepane drvene motke i kolje

PRIJEVOZ I KOMUNIKACIJE

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o prijevozu, pratećim djelatnostima u prijevozu te poštanskim i telekomunikacijskim uslugama dobiveni su obradom mjesečnih, tromjesečnih i godišnjih statističkih izvještaja, koji su prikupljeni od pravnih osoba ili dijelova pravnih osoba. Podaci su prikazani prema Klasifikaciji djelatnosti, područje I i odnose se na željeznički prijevoz, ostali kopneni prijevoz (cestovni) i zračni prijevoz. Prikazani su podaci o pratećim djelatnostima u prijevozu (rad zračnih luka/aerodroma) te poštanske i telekomunikacijske usluge.

Podaci o cestovnom prijevozu putnika i robe odnose se na rad poslovnih subjekata koji obavljaju cestovni prijevoz putnika autobusima i cestovni prijevoz robe cestovnim teretnim vozilima.

Podaci o gradskom prijevozu odnose se na rad poslovnih subjekata koji obavljaju gradski prijevoz (tramvajima, autobusima i trolejbusima) u gradskim i prigradskim naseljima.

Podaci o željezničkom prijevozu putnika i robe prikupljeni su od JP Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine.

Podaci o poštanskim i telekomunikacijskim uslugama prikupljeni su od poslovnih subjekata razvrstanih u djelatnost poštanske aktivnosti i djelatnost telekomunikacija.

Godišnji izvještaj o telekomunikacijskoj opremi, mreži i uslugama usklađen je sa zahtjevom Statistics on Communication and Information Services (COINS), odnosno preporukama EUROSTAT-a Methodological Manual for Statistics on Telecommunication Services.

U telekomunikacijskim uslugama jedinica impuls promijenjena je, te se od 01.11.2005. godine vrijeme trajanja razgovora u fiksnoj telefoniji izražava u minutama.

Podaci o pratećim djelatnostima u zračnom prijevozu obuhvaćaju rad aerodroma/zračnih luka: prihvat aviona/zrakoplova, putnika i robe. Obuhvaćeni su domaći i strani avioni/zrakoplovi.

Podaci o prometnim nezgodama, poginulim i povrijeđenim osobama preuzeti su od Kantonalnih ministarstava unutarnjih poslova.

Podaci o dužini magistralnih cesta, te podaci o broju mostova i tunela na magistralnim cestama prikupljeni su od Direkcije cesta Federacije BiH, a podaci o dužini regionalnih cesta, te podaci o broju mostova na regionalnim cestama prikupljeni su od Direkcija cesta pri Kantonalnim ministarstvima.

Federalni zavod za statistiku preuzima od Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH, originalnu bazu podataka o registriranim cestovnim motornim vozilima u obliku slogova na magnetnom mediju, koju statistički obrađuje i objavljuje.

Definicije

Pod pojmom prijevoz podrazumijeva se kretanje putnika ili robe od jednog mjesta (mjesto ukrcaja/utovara) do drugog mjesta (mjesto ukrcaja/utovara) i predstavlja rad prijevoznih preduzeća/poduzeća.

Putnik je svaka osoba koja putuje u željezničkom, cestovnom i zračnom prijevoznom sredstvu, isključujući uslužno osoblje voza, autobusa, tramvaja, aviona/zrakoplova i teretnih prijevoznih sredstava.

Pod robom se podrazumijeva svaka roba koja se prevozi željezničkim, cestovnim i zračnim prijevoznim sredstvima

Prijevoz putnika i/ili robe dijeli se na unutrašnji i međunarodni (s obzirom na prijelaz državne granice).

Unutrašnji prijevoz obuhvaća prijevoz putnika i/ili robe obavljen između mjesta ukrcaja i/ili utovara i mjesta iskrcaja i/ili istovara unutar granica naše zemlje.

Međunarodni prijevoz obuhvaća prijevoz putnika i/ili robe između mjesta ukrcaja i/ili utovara u našoj zemlji i mjesta iskrcaja i/ili istovara u inozemstvu i obrnuto.

Putnički i/ili tonski kilometar je jedinica mjere koja predstavlja prijevoz jednog putnika i/ili jedne tone robe na udaljenosti od jednog kilometra.

Tranzit obuhvaća prijevoz putnika i/ili robe obavljen između mjesta ukrcaja i/ili utovara i mjesta iskrcaja i/ili istovara izvan granica naše zemlje.

Željeznički prijevoz

Željeznički prijevoz je oblik prijevoza koji se odvija željezničkim šinama isključivo uz upotrebu/uporabu željezničkih vozila.

Željeznička pruga je dio prostora opremljen za obavljanje prijevoza.

Kolosijek je par šina po kojima mogu voziti željeznička vozila.

Pruga je jedan ili više susjednih kolosijeka koji čine put između dvije tačke. Gdje se dio mreže sastoji od dvije ili više glavnih pruga koje vode jedna uz drugu tu ima onoliko pruga koliko i puteva kojima kolosijeci isključivo pripadaju.

Eksploataciona dužina pruge je ukupna dužina pruge za putnički prijevoz, prijevoz robe ili oboje.

Elektrificirana pruga je pruga s jednim ili više elektrificiranih voznih kolosijeka.

Dijelovi pruga koji se nalaze uz stanice koje su elektrificirane samo kako bi se omogućilo manevrisanje i koji nisu elektrificirani do sljedećih stanica, računaju se kao neelektrificirane pruge.

Željeznička vozila su pokretna vozna sredstva isključivo šinska, koja se kreću ili svojom vlastitom snagom (vučna vozila) ili koja vuče drugo prijevozno sredstvo (putnički vagoni, priključni vagoni, službeni vagoni, teretni vagoni).

Vučno vozilo je prijevozno sredstvo opremljeno sa pogonskim uređajem i motorom, ili samo motorom, namijenjeno jedino za vuču drugih vozila ("lokomotiva") ili i za vuču drugih vozila i za prijevoz putnika i robe ("motorna vozila").

Lokomotiva je vučno željezničko vozilo sa snagom od 110 kW i više na vučnoj kuki opremljeno s pogonskim uređajem i motorom ili samo motorom, isključivo korišteno za vuču željezničkih vozila.

Električna lokomotiva je lokomotiva s jednim električnim motorom ili s više njih koja dobiva struju primarno od nadzemnog kontaktnog voda ili šina za napajanje strujom ili od akumulatora koje nosi lokomotiva.

Dizelska lokomotiva je lokomotiva čiji je glavni izvor snage dizelski motor, bez obzira na vrstu prijenosa.

Motorni vagon (motorna garnitura) je željezničko vozilo (vagon) s motorom namijenjeno za prijevoz putnika ili robe željeznicom.

Putnički vagon je željezničko vozilo za prijevoz putnika koje nije motorno vozilo ili priključno vozilo.

Broj sjedala i ležaja je broj sjedala i ležajeva raspoloživih u putničkom vozilu, kad obavlja uslugu za koju je namijenjeno.

Teretni vagon je željezničko prijevozno sredstvo namijenjeno za prijevoz tereta.

Vagoni koji ne pripadaju željezničkom preduzeću/poduzeću, ali su mu na raspolaganju za vožnju pod određenim uslovima/uvjetima, zajedno s vagonima koje je željezničko preduzeće/poduzeće iznajmilo trećim osobama su vagoni u privatnom vlasništvu.

Voz/Vlak-kilometar je jedinica mjere koja predstavlja kretanje voza/vlaka na udaljenosti od jednog kilometra.

Posmatra se udaljenost koja je stvarno prijeđena.

Vučni vozni kilometar je jedinica mjere koja predstavlja svako kretanje vučnog vozila na udaljenosti od jednog kilometra.

Uključeno je kretanje samoga vučnog vozila. Manevarska su kretanja isključena.

Vučeni bruto-tonski kilometar je jedinica mjere koja predstavlja kretanje na udaljenosti od jednog kilometra jedne tone vučenog vozila (i motornog vozila) i sadržaja.

Uključena je masa motornog vozila, dok je masa lokomotive isključena. Isključeni su manevriranje i druga slična kretanja.

Cestovni prijevoz

Cesta je saobraćajnica/prometnica namijenjena kretanju cestovnih vozila na čvrstoj podlozi, osim šina ili pista za avione/zrakoplove, otvorena za javni promet, u prvom redu namijenjena za kretanje cestovnih motornih vozila na točkovima.

Cestovno motorno prijevozno sredstvo je cestovno prijevozno sredstvo opremljeno pogonskim motorom koji je njegovo jedino sredstvo pokretanja, obično se koristi za prijevoz osoba ili robe ili za vuču vozila koja se koriste za prijevoz osoba ili roba.

Putničko cestovno motorno prijevozno sredstvo je prijevozno sredstvo namijenjeno u prvom redu za prijevoz jedne ili više osoba.

Putničko vozilo je putničko prijevozno sredstvo, namijenjeno za prijevoz putnika i nema više od devet sjedećih mjesta (uključujući vozačevo).

Autobus je cestovno motorno prijevozno sredstvo namijenjeno prijevozu putnika s više od 9 sjedećih mjesta (uključujući vozačevo sjedalo).

Statistika također uključuje minibus namijenjene prijevozu putnika s više od 9 sjedećih mjesta (uključujući vozačevo sjedalo).

Trolejbus je cestovno prijevozno sredstvo namijenjeno prijevozu putnika s više od 9 sjedećih mjesta (uključujući vozačevo) povezano s električnim vodičima.

Tramvaj je prijevozno sredstvo namijenjeno prijevozu putnika s više od 9 sjedećih mjesta (uključujući vozačevo) koje se kreće po tračnicama, povezano s električnim vodičima ili koje pokreće dizelski motor.

Broj sjedala u autobusima, trolejbusima i tramvajima uključujući vozačevo je broj sjedala koja su na raspolaganju u prijevoznom sredstvu kada ono obavlja prijevoz za koji je u prvom redu namijenjeno.

Gradski cestovni prijevoz je prijevoz koji se obavlja po gradskim cestama i tramvajskim prugama.

Motocikl je prijevozno sredstvo na dva točka s bočnom prikolicom ili bez nje, uključujući motorni skuter ili cestovno prijevozno sredstvo kojemu masa vozila ne prelazi 400 kg. Uključena su i sva vozila sa zapreminom od 50 ccm i više, kao i vozila ispod 50 ccm koja ne odgovaraju definiciji mopeda.

Teretno cestovno motorno prijevozno sredstvo je prijevozno sredstvo namijenjeno za prijevoz robe (kamion) ili bilo koja kombinacija cestovnih vozila namijenjenih za prijevoz robe (tj. kamion s prikolicom ili prikolicama, i cestovni tegljač s poluprikolicom i s prikolicom ili bez nje).

Kamion je cestovno motorno prijevozno sredstvo namijenjeno u prvom redu za prijevoz robe.

Cestovni tegljač je cestovno prijevozno sredstvo namijenjeno u prvom redu za vuču drugih cestovnih vozila koja nemaju vlastiti pogon (uglavnom poluprikolice).

Magistralna cesta je javna cesta koja povezuje cjelokupan ili veći dio prostora države Bosne i Hercegovine, F BiH i integrira ga u europsku mrežu cesta, a čine međusobnu zavisnu prometnu mrežu.

Regionalna cesta je javna cesta koja povezuje naselje i lokalitete unutar jednog ili više kantona, integrira cjelokupni prostor kantona i čine međusobno ovisnu prometnu mrežu jednog ili više kantona priključenih na mrežu magistralnih cesta.

Mostovi su građevine za prelaz preko prirodnih (rijeka, jezero, more, doline) ili umjetnih (cesta, željeznica, kanal i sl.) zapreka, tako da prolaz ispod njih bude slobodan.

Pod pojmom broj registriranih cestovnih motornih vozila podrazumijeva se ukupan broj motornih vozila sa dozvolom za prometovanje u referentnom periodu.

Ukupan broj registriranih cestovnih motornih vozila uključuje nove registracije, pre-registracije i produženje registracije.

Nove registracije uključuju prvi put registrirana vozila u referentnom periodu. Uvezena polovna vozila nisu uključena.

Prometne nezgode sa nastradalom osobom je svaka prometna nezgoda koja uključuje najmanje jedno vozilo koje se kreće po javnoj ili privatnoj cesti na kojoj je dozvoljen javni pristup, a čija je posljedica najmanje jedna ozlijeđena ili poginula osoba.

Poginula osoba - Svaka osoba poginula odmah ili umrla unutar 30 dana zbog povrede zadobivene u prometnoj nesreći.

Ozlijeđena osoba - Svaka osoba koja je preživjela ali koja je zadobila ozljedu zbog nezgode i kojoj je potrebno medicinsko liječenje.

Zračni prijevoz

Promet aviona/zrakoplova na aerodromima/zračnim lukama obuhvata broj operacija slijetanja i polijetanja na posmatranim aerodromima/zračnim lukama domaćih i stranih aviona/zrakoplova.

Odnosi se samo na usluge komercijalnih letova.

Promet putnika na aerodromima/zračnim lukama obuhvata broj putnika prispjelih na aerodrome/zračne luke i otpremljene domaćim i stranim avionima/zrakoplovima. Obuhvaćeni su putnici i teret čija zračna putovanja počinju ili završavaju na aerodromu/zračnoj luci. Isključeni su putnici u tranzitu.

Promet tereta na aerodromima/zračnim lukama obuhvaća količinu tereta prispjelu na posmatrane aerodrome/zračne luke i otpremljenu domaćim i stranim avionima/zrakoplovima. Odnosi se samo na robne i poštanske pošiljke, a isključuje prtljag putnika.

Pošta i telekomunikacije

Pismonosne i paketne pošiljke obuhvaćaju broj pismonosnih pošiljaka prispjelih u unutrašnjem/unutarnjem prometu i prispjelih i otpremljenih u međunarodnom prometu.

Pismonosna pošiljka je vrsta pošiljke u poštanskom prometu u koju ubrajamo obična pisma, dopisnice, tiskovine, preporučene pismonosne pošiljke i pisma s označenom vrijednošću.

Pošiljka ubrzane pošte (EMS) je posebna poštanska usluga koja korisnicima omogućuje najbrži prijenos pismonosnih i paketnih pošiljaka.

Telekomunikacijska usluga je usluga prijenosa, slanja ili primanja znakova, signala, pisanog teksta, slika, govora i zvukova ili priopćenja bilo koje prirode koja se pruža žičanim, svjetlosnim, bežičnim ili drugim elektromagnetskim sistemom/sustavom uključujući omogućavanje upotrebe/uporabe tih sistema/sustava kao cjeline ili djelomično davanjem u najam, prodajom ili na drugi način.

Nepokretna mreža je telekomunikacijska mreža kod koje je međusobna povezanost svih elemenata ostvarena žičano.

Pokretna mreža je telekomunikacijska mreža kod koje je međusobna povezanost nekih elemenata ostvarena bežično te se time omogućuje uspostavljanje veza i u uvjetima fizičkoga kretanja korisnika usluga te mreže.

SMS poruke (Short Message Service) su kratke tekstualne poruke.

PRIJEVOZ PUTNIKA I ROBE

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
CESTOVNI PRIJEVOZ ROBE						
Pređeni kilometri vozila, u hilj./tis.	1.391	3.299	3.518	3.392	5.469	5.174
Prevezeno tona robe, u hilj./tis.	78	76	139	91	234	319
Tonski kilometri, u hilj./tis.	16.402	27.068	31.277	29.850	38.528	38.992
CESTOVNI PRIJEVOZ PUTNIKA						
Pređeni kilometri vozila, u hilj./tis.	347	512	603	12.329	13.124	13.533
Prevezeni putnici, u hilj./tis.	38	16	12	3.684	2.736	2.601
Putnički kilometri, u hilj./tis.	3.058	2.647	2.875	197.900	333.112	374.188
GRADSKO - PRIGRADSKI PRIJEVOZ						
Pređeni kilometri ukupno, u hilj./tis.	25.710	26.618	28.084	16.566	16.015	16.926
Tramvaji	3.118	3.068	2.896	2.900	2.776	2.827
Autobusi	20.515	21.283	22.934	22.340	11.170	11.967
Trolejbusi	2.077	2.267	2.254	2.247	2.069	2.132
Prevezeni putnici, u hilj./tis.	179.149	179.394	177.755	162.300	115.262	112.047
Tramvaji	82.279	80.690	79.295	73.646	45.921	44.442
Autobusi	70.135	72.186	71.773	67.064	50.393	49.268
Trolejbusi	26.735	26.518	26.687	25.275	18.948	18.337

REGISTRIRANA CESTOVNA MOTORNA I PRIKLJUČNA VOZILA PREMA GODINAMA STAROSTI

Starost vozila	Ukupno	Putnička vozila	Autobusi	Teretna vozila	Motocikli	Traktori	Kombinirana	Ostala vozila
2007								
Ukupno	103.211	87.604	680	10.439	1.330	115	-	3.043
do 1 godine	4.687	3.637	11	726	213	16	-	84
1-2	8.251	6.396	58	1.289	242	12	-	254
3-5	15.617	12.678	99	1.952	357	19	-	512
6-10	23.604	20.109	164	2.319	303	15	-	694
11-15	17.328	14.395	162	1.954	115	24	-	678
15+	33.724	30.389	186	2.199	100	29	-	821
2008								
Ukupno	120.288	106.593	451	10.980	1.354	-	322	588
do 1 godine	5.982	4.563	11	907	413	-	5	83
1-2	10.436	8.449	33	1.569	290	-	21	74
3-5	12.545	10.385	43	1.830	203	-	22	62
6-10	31.340	28.124	116	2.721	203	-	88	88
11-15	13.861	12.043	124	1.433	138	-	63	60
15+	46.124	43.029	124	2.520	107	-	123	221

UNUTRAŠNJA/UNUTARNJA TRGOVINA

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o broju prodavnica/prodavaonica i servisa, broju zaposlenih, ostvarenom prometu i zalihama u distributivnoj trgovini dobiveni su iz istraživanja Tromjesečni izvještaj distributivne trgovine za pravne osobe (obrazac TRG – 2). Istraživanje se provodi na osnovu Zakona o statistici u Federaciji BiH (Sl. Novine FBiH br. 63/03). Jedinice posmatranja su poslovni subjekti - pravne osobe - koji su prema pretežnoj djelatnosti registrirani u području G Klasifikacije djelatnosti - KD. Također, obuhvaćene su izabrane pravne osobe koje su prema pretežnoj djelatnosti registrirane u nekoj od ostalih djelatnosti (industrija, građevinarstvo, ugostiteljstvo itd.) prema KD, ali obavljaju neku od trgovačkih djelatnosti. Obrtnici nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem.

Podaci o ostvarenom ukupnom prometu poslovnih subjekata i prometu u trgovini na malo dobiveni su iz istraživanja Mjesečni izvještaj trgovine na malo (obrazac TRG – 1), koji podnose poslovni subjekti – pravne osobe registrirani prema pretežnoj djelatnosti u trgovini na malo, tj. u odjeljku 52 ili u podrazredima 50.10.2, 50.30.2, 50.40.2 i razredu 50.50 Klasifikacije djelatnosti – KD. Također su obuhvaćene izabrane pravne osobe iz ostalih djelatnosti ako obavljaju navedene djelatnosti. Obrtnici nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem.

Od 1. januara/siječnja 2006. promjenjen je obrazac TRG – 1 kao i način iskazivanja podataka, tj izvještavanja u trgovini na malo. Ne prikupljaju se više podaci o broju prodavnica/prodavaonica, što je u skladu sa regulativom EU za kratkoročne statistike (Short Term Statistics - STS, Council Regulation No 1165/98).

Dosadašnji način prikupljanja i objavljivanja podataka po jedinicama u sastavu promijenjen je na iskazivanje prema osnovnom subjektu, što je u skladu/sukladno sa regulativom EU za strukturne poslovne statistike (Structural Business Statistics – SBS, Council Regulation No 58/97), a ujedno je olakšano izvještavanje statističkim jedinicama.

Podaci o prometu od trgovine na malo iskazani su na dva načina: prema pretežnoj djelatnosti u koju su razvrstani poslovni subjekti (tabela 14.2) i prema trgovačkim strukama (tabela 14.3).

Podaci o sajmovima dati su na bazi godišnjeg izvještaja organizatora sajma.

Podaci o otkupu i prodaji poljoprivrednih proizvoda dobiveni su iz mjesečnih statističkih izvještaja TRG–31 i TRG-33 koje dostavljaju poslovni subjekti i dijelovi poslovnih subjekata razvrstani u područje A (poljoprivreda, lov i šumarstvo) i područje B (ribarstvo) Klasifikacije djelatnosti, tj. poslovni subjekti (poljoprivredne zadruge, trgovačke, industrijske i druge organizacije) koje vrše otkup poljoprivrednih proizvoda od individualnih poljoprivrednih proizvođača, kao i poslovni subjekti koji vrše prodaju poljoprivrednih proizvoda iz vlastite poljoprivredne proizvodnje ili ostvarene interne realizacije poljoprivrednih proizvoda u vlastitim pogonima u svrhu proizvodnje.

Podaci o prometu poljoprivrednih proizvoda na pijacama/tržnicama dobiveni su iz mjesečnih statističkih izvještaja TRG-13 koje dostavljaju poslovni subjekti koji pružaju usluge korišćenja prodajnog prostora pijace. Ne obuhvaćaju se količine proizvoda koje na pijacu iznose poljoprivredna dobra već samo ono što individualni poljoprivredni proizvođači donose i prodaju.

Definicije

Distributivna trgovina sastoji se od svih oblika trgovačkih aktivnosti, od nabavke robe od proizvođača do isporuke robe krajnjem potrošaču. Obuhvaća: trgovinu na veliko za svoj račun, posredovanje u trgovini na veliko, trgovinu na malo i popravke motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu upotrebu/uporabu i domaćinstvo/kućanstvo.

Trgovina na veliko (na domaćem tržištu) je aktivnost kupovine i preprodaje robe industrijskim, trgovačkim, profesionalnim korisnicima i ustanovama i drugim poslovnim subjektima koji se bave trgovinom na veliko ili na malo. Također, uključuje se i tranzitni promet robe (prodaja robe koja se po nalogu prodavača direktno isporučuje kupcu bez prethodnog uskladištenja te robe kod prodavača).

Posredovanje u trgovini na veliko podrazumijeva obavljanje djelatnosti trgovine na veliko uz naplatu ili po ugovoru. Uključuje se prodaja s konsignacijskih skladišta, usluge komisionara (agenata), posrednika za trgovačku robu i drugih veletrgovaca koji trguju u ime ili za račun drugih te djelatnosti onih koji učestvuju u povezivanju prodavača s kupcima ili poduzimaju trgovačke transakcije u ime vlasnika robe.

Broj zaposlenih uključuje sve osobe koje stvarno rade u preduzeću/poduzeću, a to su: vlasnici, suvlasnici i neplaćeni članovi porodice/obitelji koji redovno/redovito rade u preduzeću/poduzeću; osobe koje rade izvan prostorija matičnog preduzeća/poduzeća (npr. trgovački predstavnici, dostavljači, ekipe za popravke i održavanje); osobe odsutne na kraće vrijeme (npr. zbog bolesti, porodiljskog bolovanja, plaćenog odmora i sl); radnike u štrajku; radnike koji rade skraćeno radno vrijeme; radnike koji obavljaju posao kod kuće; sezonske radnike i pripravnike.

Zalihe se iskazuju sa stanjem na kraju godine po knjigovodstvenoj vrijednosti. Zalihe robe koje se nalaze u skladištima iskazuju se kao zalihe u trgovini na veliko, a zalihe koje se nalaze u prodavnicama/prodavaonicama iskazuju se kao zalihe u trgovini na malo.

Promet od trgovine na malo (uključujući PDV) obuhvaća vrijednost prodatih roba krajnjim potrošačima odnosno stanovništvu za vlastitu potrošnju ili za upotrebu/uporabu u domaćinstvu/kućanstvu i obavljenih usluga u posmatranom periodu bez obzira da li su naplaćene ili ne.

Ukupan promet (isključujući PDV) obuhvata vrijednost svih ostalih prodatih proizvoda i usluga na tržištu (trgovina na veliko, posredovanje u trgovini na veliko, popravci, ugostiteljstvo i ostale djelatnosti). Ovdje se uključuje promet samo onih poslovnih subjekata čija je glavna djelatnost trgovina na malo. Poslovni subjekti čija je glavna djelatnost izvan trgovine na malo tj. neka druga djelatnost ne iskazuju promet od ostalih djelatnosti nego samo promet od trgovine na malo.

PDV je indirektni porez na potrošnju, koji se naplaćuje pri svakoj određenoj fazi u proizvodnom i distribucijskom lancu. Obuhvaća porez na dodanu vrijednost koji je obračunat kupcu. Primijenjuje se od 01.01.2006. na osnovu Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Službeni glasnik BiH, br. 9/05 i 35/05).

Trgovačke struke predstavljaju pretežni robni asortiman prodaje u trgovini na malo. Grupe proizvoda koji se pretežno prodaju razvrstane su na osnovi KD – a.

Pod sajmovima se smatraju sajmovi koji se organiziraju u komercijalne svrhe, a imaju međunarodni, nacionalni ili lokalni karakter. Ne obuhvaćaju se vašari, koji se po narodnoj tradiciji održavaju u pojedinim mjestima.

Otkup poljoprivrednih proizvoda je kupovina odnosno preuzimanje poljoprivrednih proizvoda neposredno od individualnih proizvođača koje vrše poslovni subjekti radi dalje prodaje ili prerade.

Prodaja poljoprivrednih proizvoda je prodaja, odnosno isporuka poljoprivrednih proizvoda iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata i njihovih dijelova.

**PRODAVNICE/PRODAVAONICE, ZAPOSLENI, PROMET I ZALIHE U DISTRIBUTIVNOJ TRGOVINI
PREMA PRETEŽNOJ DJELATNOSTI, 2008.**

	Prodavnice servisi 31.12.2008.	Zaposleni 31.12.2008.	Promet sa PDV-om, 000 KM	Struktura	Zalihe, 000 KM 31.12.2008
Ukupno	1.876	18.532	6.738.347	100,0	721.979
Posredovanje u trgovini motornim vozilima i motociklima	-	3	1.059	0,0	-
Trgovina na veliko motornim vozilima i motociklima	-	417	563.507	8,4	63.539
Trgovina na malo motornim vozilima i motociklima	41	144	106.062	1,6	5.554
Trgovina na malo motornim gorivima i mazivima	163	977	397.132	5,9	16.663
Popravci i održavanje motornih vozila i motocikala	16	123	13.189	0,2	1.923
   Posredovanje u trgovini na veliko	-	181	409.755	6,1	-
   Trgovina na veliko na domaćem tržištu	-	4.733	3.176.575	47,1	282.620
   Izvoz	-	48	56.868	0,8	-
   Trgovina na malo	1.650	11.010	1.951.555	29,0	345.920
Popravci predmeta za vlastitu upotrebu/uporabu i Domaćinstvo	6	56	1.189	0,0	5.760
Ostale djelatnosti	-	840	61.456	0,9	-
50.Trgovina motornim vozilima i motociklima, njihovo održavanje i popravak; trgovina na malo motornim gorivima i mazivima	137	1.773	1.068.560	15,9	80.211
   51.1 Posredovanje u trgovini na veliko	29	233	53.294	0,8	9.301
   51.2-51.7 Trgovina na veliko	590	9.975	3.986.029	59,2	394.744
   52.1-52.6 Trgovina na malo	861	4.902	769.965	11,4	152.221
   52.7 Popravak predmeta za vlastitu upotrebu	8	53	21.125	0,3	1.049
   Ostale djelatnosti	251	1.596	839.374	12,5	84.453

VRIJEDNOST PRODAJE I OTKUPA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

	Ukupno, 000 KM OTKUP		
	2006	2007	2008
LJEKOVITO BILJE	5.394		
KROMPIR-KRUMPIR MERKANTILNI	7.566	6.070	
KUPUS(GLAVICE)	854		865
MRKVA	66		978
OSTALO SVJEŽE POVRĆE(peršun, celer i dr.	286		1.866
JABUKE ZA JELO	516		
JABUKE ZA PRERADU	3.300		
STOKA ZA KLANJE-TOVLJENA JUNAD	519.130	564.245	417.465
OSTALA JUNAD ZA KLANJE	133.509		
STOKA ZA KLANJE-TOVLJENA TELAD	351.925	485.293	335.707
OSTALA TELAD ZA KLANJE	98.168		
OVCE I ŠILJEŽAD ZA KLANJE	3.525		
TOVLJENJA JAGNJAD-JANJAD	72.712	105.164	67.269
OSTALA JAGNJAD-JANJAD	35184.2	2.255	3.091
TOVLJENI PILIČI(brojleri)	5.266.502	5.725.989	7.258.270
TOVLJENI ČURIČI-PURIČI	281090.5	383.598	461.258
OSTALA PERAD(kokoške-kokoši,patke,ćurke)	65.624	239.910	
JAJA(konzumna)	3.770	3.542	
SVJEŽE MLIJEKO KRAVLJE	3.413.797	6.491.623	12.539.220
ŠUMSKI PLODOVI(gljive,šišarike,kupine)	111.386	116.018	189.538
Ukupno za Kanton	10.058.030	14.123.707	21.275.527

	Ukupno, 000 KM PRODAJA		
	2006	2007	2008
PARADAJZ-RAJČICA		600	
SVJEŽA PAPRIKA(BEZ FEFERONA)		211	
OSTALO SVJEŽE POVRĆE(peršun, celer i dr.		500	854
JAGODE		1.274	
OSTALA GOVEDA ZA KLANJE	98.505	55.530	73.571
STOKA ZA KLANJE-TOVLJENA JUNAD	62.674	50.492	75.728
OSTALA JUNAD ZA KLANJE	995		11.675
JUNAD ZA PRIPLOD			29.915
STOKA ZA KLANJE-TOVLJENA TELAD			21.562
OSTALA TELAD ZA KLANJE			1.852
STOKA ZA KLANJE-TOVLJENA TELAD	9.383	36.251	
SVJEŽE MLIJEKO KRAVLJE	1.697.464	1.780.112	2.461.622
CVIJEĆE	495.371	568.378	556.170
Ukupno za Kanton	2.364.392	2.493.348	3.232.949

PROMET U TRGOVINI NA MALO PREMA TRGOVAČKIM STRUKAMA

	Promet u trgovini na malo bez PDV 000 KM	Promet u trgovini na malo sa PDV 000 KM	Promet u trgovini na malo bez PDV 000 KM	Promet u trgovini na malo sa PDV 000 KM
	2007		2008	
	Trgovina motornih vozila na malo	147.926.148	170.553.192	173.297.280
Trgovina na mal.dijel.i prib.za mot.voz.	15.524.935	18.124.374	15.771.997	18.407.052
Trgovina na malo motor.gorivom i mazivom	330.074.171	384.844.250	657.657.666	766.148.340
Trg.na malo u nespec.prod.živ.namirnica	727.853.768	851.611.832	839.379.423	982.022.738
Ostala trgovina na malo u nespec.prod.	64.791.941	75.769.450	69.147.326	80.893.891
Trgovina na malo voćem i povrćem	3.965.314	4.639.417	5.173.374	6.052.846
Trg.na malo mesom i mesnim proizvodima	10.675.567	12.490.402	11.622.433	13.598.243
Trg.na malo ribom,skoljkama i rakovima	1.167.025	1.364.879	1.287.364	1.506.207
Trg.na malo hljebom,pecivom,slatkišima	33.655.648	39.377.109	38.210.575	44.705.488
Trgovina na malo alkoholom i dr.pićima	25.565.724	29.911.472	31.785.879	37.189.394
Trgovina na malo duhanskim proizvodima	83.672.596	93.188.387	94.280.309	105.115.545
Ost.trg.na malo živ.nam. u spec.prodav.	26.556.503	31.165.519	15.840.140	18.532.773
Apoteke	83.730.269	97.964.982	89.951.936	105.243.833
Trg.na malo medic.in.i ortoped.proizvod.	3.245.548	3.792.353	4.425.366	5.177.669
Trg.na malo kozmet.in.i toalet.proizvodima	39.929.854	46.717.632	65.197.405	76.281.563
Trgovina na malo tekstilom	17.816.800	20.842.671	25.408.321	29.727.367
Trgovina na malo odjevnim predmetima	48.091.864	56.250.479	50.936.539	59.575.757
Trg.na malo obucom i koznim proizvodima	35.263.500	41.259.570	49.835.738	58.290.324
Trgovina na malo namještajem	42.277.069	49.463.253	41.401.790	48.440.081
Trg.na malo el.aparatima za domaćinstvo	131.899.848	154.305.633	186.816.462	218.537.990
Trg.na malo željez.robom,bojama,staklom	127.627.269	149.259.097	148.613.360	173.788.083
Trg.na malo knjigama,papir.robom i sl.	18.418.611	21.317.553	19.717.906	22.945.001
Ost.trg.na malo u specijalizovanim prod.			65.961.511	77.150.608
Trgovina na malo polovnom robom u prod.			136.556	159.769
Trgovina na malo sportskom opremom	43.620.703	50.998.471	6.977.093	8.163.200
Trgovina na malo polovnom robom u prod.	165.224	193.312		
Ostala trg.na malo izvan prodavnica	25.852.447	30.147.852	27.859.709	32.486.561
Ukupno za Kanton	2.089.368.346	2.435.553.141	2.736.693.458	3.190.253.220

VANJSKA TRGOVINA

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Prema konceptima, definicijama i preporukama UN¹⁾ kao izvor podataka za statistiku vanjske trgovine mogu se koristiti carinske deklaracije, anketiranje preduzeća, administrativni registri, registri Porezne uprave, registri deviznog tržišta i sl..

Osnovni izvor podataka za statistiku vanjske trgovine Federacije BiH je Jedinствена carinska isprava (JCI) koju deklarant (poslovni subjekt ili druga ovlaštena osoba, npr špediter) podnosi carinarnici prilikom carinjenja robe. Za prikupljanje i kontrolu ispravnosti carinskih deklaracija odgovorna je Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje BiH, koja propisuje oblik, sadržaj, način ispunjavanja i podnošenja isprava u carinskom postupku.

Federalni zavod za statistiku preuzima od Agencije za statistiku BiH, originalnu carinsku bazu podataka Uprave za indirektno / neizravno oporezivanje BiH u obliku slogova na magnetnom mediju i dalje ih statistički obrađuje i publicira.

Obuhvat podataka

U praćenju tokova međunarodne trgovine robama postoje dva pristupa, koji su blisko povezani sa konceptima ekonomske i statističke teritorije i korišćenja carinskih procedura. Kako se prikupljanje podataka temelji na carinskim procedurama, u mnogim zemljama usvojen je princip da se statistička granica podudara sa carinskom granicom, odnosno da statistička teritorija koincidira sa carinskom teritorijom.

Postoje dva trgovinska sistema i to: Sistem opće trgovine (General Trade System) i Sistem specijalne trgovine (Special Trade System). Glavna razlika između dva koncepta leži u tretiranju roba koje prolaze kroz carinska skladišta i komercijalne slobodne zone.

U statistici vanjske trgovine Federacije BiH koristi se proširena definicija Specijalnog sistema trgovine što je u punom skladu sa preporukama Eurostata.²⁾ Prema ovom sistemu u statistiku vanjske trgovine uključuju se: redovan izvoz i uvoz, unutarnja i vanjska obrada, te robe koje ulaze ili napuštaju slobodne industrijske zone.

Prema sistemu specijalne trgovine robe koje iz inozemstva ulaze u carinska skladišta, slobodne komercijalne zone ili na druge prostore pod carinskom kontrolom i nadzorom neće biti registrirane kao uvoz, niti će biti registrirane kao izvoz ukoliko odatle budu ponovo izvezene. Robe iz carinskih skladišta, slobodnih komercijalnih zona i ostalih prostora pod carinskom kontrolom, prema sistemu specijalne trgovine, bit će registrirane kao redovan uvoz tek onda kada uđu na slobodno unutarnje tržište.

U statistiku vanjske trgovine ne uključuju se robe u tranzitu, niti privremeni izvoz i uvoz bez promjene vrijednosti.

Prema tome, u podatke o izvozu i uvozu robe uključeni su:

- redovan izvoz
- izvoz na vanjsku obradu
- izvoz nakon unutarnje obrade

- redovan uvoz
- uvoz nakon vanjske obrade
- uvoz na unutarnju obradu

Nomenklature i klasifikacije

• Harmonizirani sistem - HS

Prikupljanje statističkih podataka o vanjskotrgovinskom prometu zasniva se na međunarodnoj nomenklaturi robe: Harmonizirani sistem-HS, koju je razradila Svjetska carinska organizacija WCO.³⁾ Tarifna oznaka HS ima šest cifara. Prva i druga cifra su redni broj glave, treća i četvrta su redni broj tarifnog broja unutar glave, a peta i šesta su konkretnija oznaka vrste robe. Svakih pet godina radi se revizija HS.

• **Kombinirana nomenklatura CN**

Države Evropske unije proširile su HS 6 uvođenjem sedme i osme cifre tako da je CN kodirana osmocifarskim arapskim brojevima i primjenjuje se od 1991. godine. Za razliku od HS, CN se mijenja svake kalendarske godine.

• **Carinska tarifa BiH**

Zakonom o carinskoj tarifi BiH, član 2 (Službeni glasnik BiH, broj 1/98) BiH je prihvatila nomenklaturu HS 6. Odlukom o primjeni člana 2 Zakona o carinskoj tarifi BiH (Službeni glasnik BiH, broj 6/98) tarifna oznaka carinske tarife BiH ima deset cifara.

Istom je odlukom prihvaćena i usklađenost sedme i osme cifre sa nomenklaturom EU, dok deveta i deseta cifra služe za potrebe daljnijeg raščlanjivanja u okviru specifičnih potreba BiH. HS, odnosno CN integrirane su u strukturi carinske baze podataka i vezane su za Standardnu međunarodnu trgovinsku klasifikaciju – SMTK Rev. 3⁴⁾ i Klasifikaciju djelatnosti BiH, koja je usklađena sa evropskom klasifikacijom ekonomskih aktivnosti-NACE Rev. 1.1.⁵⁾

U skladu sa međunarodnim standardima kao nomenklatura država koristi se Geonomenklatura EU ISO (alfa kod) 3166.

Podaci o izvozu iskazani su prema zemlji namjene / odredišta robe, a u uvozu prema zemlji porijekla robe. To znači da se kod izvoza registrira zemlja posljednjeg odredišta (destinacije) u kojoj se roba troši ili dalje potpuno prerađuje, a kod uvoza ona zemlja u kojoj je roba proizvodnjom ili doradom dovedena u stanje u kom se uvozi.

Obrada podataka o vanjskotrgovinskoj razmjeni Federacije BiH radi se prema Klasifikaciji djelatnosti, SMTK, BEC i ISO 3166.

Konverzija valute

Podaci o izvozu i uvozu izraženi su vrijednosno u konvertibilnim markama i u EUR-ima. Vrijednosti izražene u drugim valutama preračunavaju se u konvertibilne marke i EUR-e primjenom tekućih dnevnih kurseva/tečajeva koji vrijede na dan carinjenja, a utvrđuje ih Centralna banka BiH. Sve su vrijednosti obračunate na osnovi pariteta franko BiH granica: FOB cijene za izvoz i CIF cijene za uvoz.

¹⁾ UN, International Merchandise Trade Statistics: Concepts and Definitions, United Nations Statistical Papers, Series M, No. 52, Rev 2, New York, 1998.

²⁾ Statistics on the Trading of Goods: User guide, EC, Eurostat, November 2002.

³⁾ World Customs Organization (WCO)

⁴⁾ Standard International Trade Classification (SITC) Rev. 3

⁵⁾ Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 1.1.)

IZVOZ I UVOZ U 2008 GODINI

	Izvoz, 000 KM	Uvoz, 000 KM	Saldo trgovinskog bilansa	Stopa pokrivenosti uvoza izvozom
Ukupno	751.415	4.278.113	-3.526.698	17,56

IZVOZ I UVOZ PO PODRUČJIMA KD-PROIZVODNI PRINCIP

	IZVOZ, 000 KM	UVOZ, 000 KM
UKUPNO	751.415	4.278.113
Poljoprivreda lov i šumarstvo	4.548	93.014
Ribarstvo	-	166
Rudarstvo i vadenje	1.007	182.920
Prerađivačka industrija	554.877	3.987.062
Snabdijevanje/Opskrba električnom energijom, gasom/plinom i vodom	189.083	20
Ostalo	1.769	14.787
Nerazvrstato po kategorijama	131	144

IZVOZ I UVOZ PO SEKTORIMA SMTK - Rev 3

	IZVOZ, 000 KM	UVOZ, 000 KM
UKUPNO	751.415	4.278.113
Hrana i žive životinje	39.985	398.702
Pića i duhan	10.910	123.356
Sirove materije nejestive, osim goriva	57.108	20.679
Mineralna goriva, maziva i srodni proizvodi	190.366	901.062
Masti i ulja život. i biljnog porijekla	-	31.603
Kemijski proizvodi	52.249	438.516
Proizvodi razvrstani prema materijalu	117.882	597.300
Mašine/Strojevi i transportna sredstva	166.328	1.347.370
Razni gotovi proizvodi	116.451	419.373
Proizvodi i transakcije d.n.	136	152

IZVOZ I UVOZ PO ZEMLJAMA NAMJENE, PORIJEKLA/PODRIJETLA - TOP 10

Zemlja	IZVOZ		Z e m l j a	UVOZ	
	000 KM	%		000 KM	%
UKUPNO	751.415	100,0	UKUPNO	4.278.113	100,0
Njemačka	145.330	19,3	Hrvatska	856.946	20,0
Hrvatska	144.519	19,2	Njemačka	578.338	13,5
Švicarska	91.235	12,1	Turska	315.838	7,4
Mađarska	65.264	8,7	Slovenija	299.766	7,0
Slovenija	57.813	7,7	Italija	265.448	6,2
Srbija	46.367	6,2	Kina	227.832	5,3
Crna Gora	36.080	4,8	Srbija	214.817	5,0
Kosovo	16.859	2,2	Austrija	191.322	4,5
SAD	12.068	1,6	Mađarska	186.103	4,4
Italija	9.784	1,3	Rusija	181.677	4,2
Ostale zemlje	126.096	16,8	Ostale zemlje	960.026	22,4

Izvor podataka: Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje BiH posredstvom Agencije za statistiku BiH

UGOSTITELJSTVO

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o ugostiteljstvu prikupljeni su tromjesečnim izvještajem (obrazac UG-11) kojim su obuhvaćene pravne osobe i njihovi dijelovi koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost.

Definicije

Ugostiteljska djelatnost je djelatnost pripremanja hrane i pružanja usluga prehrane, pripremanja i usluživanja pića i napitaka i pružanja smještajnih usluga. Prema Klasifikaciji djelatnosti to su sve djelatnosti iz područja H Hoteli i restorani (osim djelatnosti studentskih i učeničkih domova i ostalog neturističkog smještaja koji se također razvrstavaju u područje H). U skladu sa definicijom ugostiteljske djelatnosti obuhvaćene su i djelatnosti pružanja smještajnih usluga turistima koje se obavljaju u kupališnim i klimatskim lječilištima.

Ugostiteljskim objektom smatra se ugostiteljska poslovna jedinica koja u poslovnom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini cjelinu ili koja, u okviru šire građevinske cjeline, ima izdvojeni prostor i potrebnu funkcionalnost. Ugostiteljski objekti klasificiraju se u odgovarajuću vrstu, a određene vrste ugostiteljskih objekata u odgovarajuću kategoriju. Ugostiteljski objekti klasificiraju se kao objekt za smještaj (hoteli, moteli, pansioni itd.) i objekti za prehranu, kafane/kavane, snack-barovi).

Promet u ugostiteljstvu obuhvaća vrijednost izvršenih ugostiteljskih usluga (posluživanja hranom i pićima, usluge smještaja i ostalih usluga koje se uobičajno pružaju uz osnovne ugostiteljske usluge).

PROMET U UGOSTITELJSTVU

000 KM

	2004	2005	2006	2007	2008
UKUPNO	39.114	41.550	43.524	55.772	68.779
Državna svojina	-	-	12.134	11.187	10.575
Privatna svojina	-	-	26.517	40.290	53.301
Mješovita svojina	-	-	4.873	4.296	4.903
Prema vrstama ugostiteljskih objekata					
UKUPNO	39.114	41.550	43.524	55.772	68.779
Hoteli	26.188	27.436	31.532	38.852	43.757
Moteli	837	487	-	-	-
Restorani	3.802	4.062	4.241	8.531	15.555
Kafane/Kavane	1.285	1.240	1.952	2.415	2.321
Disko klubovi i snack barovi	136	40	-	-	-
Gostione, krčme i bifei	1.166	1.224	-	-	-
Slastičarnice i mliječni restorani	-	-	-	-	-
Restorani društvene ishrane	166	154	-	-	-
Ekspres i restorani sa samoposluž.	220	233	-	-	-
Konobe	33	-	-	-	-
Buffeti	-	-	4.096	3.681	5.288
Kampovi i druge vrste ugostiteljskih objekata za smještaj	-	-	1.093	1.322	756
Kantine i pripremnice obroka	-	-	610	971	-
Ostali ugostiteljski objekti	5.281	6.674	-	-	1102
Prema vrstama usluga					
Pivo	1.483	1.814	2.013	2.306	3.255
Vino	691	759	949	1.367	2.201
Rakija	258	144	274	166	212
Ostala žestoka pića	648	790	909	1.231	2.078
Voćni sokovi	883	936	1.226	1.709	1.372
Ostala bezalkoholna pića	1.081	909	1.366	1.889	2.211
Mineralana voda i soda - voda	559	530	644	1.050	1.440
Hrana	9.306	10.469	9.952	13.023	21.336
Napici	1.924	2.027	2.099	2.930	3.229
Duhan i šibice	66	103	114	141	136
Ostali robni promet	41	57	144	20	85
Ostali nerobni promet	3.345	2.749	1.951	3.378	3.685
Noćenja	18.829	20.263	21.883	26.562	27.539

TURIZAM

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Izvor podataka o turizmu je redovno/redovito istraživanje Mjesečni izvještaj o dolascima i noćenjima turista (TU-11).

Podaci o broju dolazaka i noćenja turista prikupljeni su putem mjesečnih izvještaja koje dostavljaju poslovni subjekti i dijelovi poslovnih subjekata koji se bave pružanjem smještajnih usluga turistima ili samo posreduju u pružanju tih usluga. Izvještaji se sastavljaju na osnovu/temelju evidencija u knjigama gostiju.

Definicije

Turist je svaka osoba koja u mjestu izvan svog prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju, radi odmora ili rekreacije, zdravlja, studija, sporta, religije, porodice/obitelji, poslova, javnih misija i skupova.

Domaći turist je svaka osoba sa prebivalištem u Bosni i Hercegovini koja u nekom mjestu u Federaciji Bosne i Hercegovine, izvan mjesta svog prebivališta, provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju u Federaciji BiH.

Stranim turistima smatraju se sve osobe koje u Bosni i Hercegovini nemaju stalno prebivalište, a provedu najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju.

Vrsta mjesta. Turističkim mjestom u ovom istraživanju smatra se ono mjesto koje ispunjava sljedeće osnovne uvjete: atraktivne (prirodne ljepote, ljekoviti izvori, kulturno-historijski/povijesni spomenici, razne kulturne, zabavne i sportske priredbe), komunikativne (mogućnost pristupa, prometne veze) i receptivne (objekti za smještaj i uz njih potrebni prateći objekti za pružanje raznih usluga - trgovinskih, zanatskih/obrtničkih, poštanskih i sl., zatim parkovi, kupališta, šetališta itd.).

Turistička se mjesta razvrstavaju u sljedeće vrste:

Sarajevo je mjesto koje posjetitelje privlači prvenstveno kao administrativno-politički centar, a zatim i svojim historijskim/povijesnim, etničkim, ekonomskim, urbanističko-administrativnim i drugim svojstvima.

Banjska mjesta su mjesta kod kojih je ljekovitost termalnih ili mineralnih voda i ostalih geološko-mineraloških sastojaka naučno/znanstveno-medicinski ili empirijski utvrđena i koja imaju odgovarajuće objekte s uređajima za liječenje i oporavak posjetitelja.

Primorska mjesta su mjesta duž morske obale.

Ostala turistička mjesta su mjesta koja imaju atraktivne faktore (npr. klimatske, zatim kulturno-historijske/povijesne spomenike i sl.), riječna i jezerska mjesta i dr., a koja se ne mogu razvrstati u naprijed navedena mjesta.

Neturistička mjesta su sva ostala mjesta koja se ne mogu razvrstati ni u jednu od prethodnih vrsta, a raspolazu ugostiteljskim objektima za smještaj.

DOLASCI I NOĆENJA TURISTA PREMA VRSTAMA OBJEKATA

	DOLASCI TURISTA			NOĆENJA TURISTA		
	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaćih turista	Stranih turista
2004	105.423	33.240	72.183	219.918	61.910	158.008
Hoteli	94.185	29.435	64.750	198.442	55.974	142.468
Moteli	2.362	718	1.644	5.425	1.367	4.058
Pansioni i prenoćišta	4.479	1.913	2.566	9.026	3.161	5.865
Domaćin./Kućanstva	1.016	89	927	2.367	156	2.211
Radnička odmarališta	3.381	1.085	2.296	4.658	1.252	3.406
Broj ležaja	4.214					
2005	116.326	34.448	81.878	245.113	66.756	178.357
Hoteli	102.689	30.617	72.072	218.552	60.364	158.188
Pansioni i prenoćišta	5.563	2.167	3.396	10.692	3.761	6.931
Domaćin./Kućanstva	1.667	64	1.603	3.597	156	3.441
Radnička odmarališta	4.568	1.062	3.506	7.614	1.405	6.209
Broj ležaja	4.254					
2006	130.422	35.483	94.939	276.969	67.289	209.680
Hoteli	117.022	32.626	84.396	250.343	62.519	187.824
Moteli	1.046	431	615	1.924	684	1.240
Pansioni i prenoćišta	5.525	1.599	3.926	10.843	2.912	7.931
Domaćin./Kućanstva	1.837	117	1.720	4.365	206	4.159
Radnička odmarališta	4.992	710	4.282	9.494	968	8.526
Broj ležaja	4.570					
2007	167.490	44.555	122.935	332.259	80.760	251.499
Hoteli	153.909	41.663	112.246	304.972	76.228	228.744
Moteli	799	297	502	1.918	544	1.374
Pansioni i prenoćišta	5.422	1.732	3.690	9.804	2.966	6.838
Domaćin./Kućanstva	1.646	56	1.590	4.725	109	4.616
Ostalo	5.714	807	4.907	10.840	913	9.927
Broj ležaja	5.312					
2008	166.309	44.600	121.709	324.250	79.567	244.683
Hoteli	156.200	41.752	114.448	302.886	74.624	228.262
Moteli	1.154	488	666	2.817	822	1.995
Pansioni i prenoćišta	3.856	1.604	2.252	7.446	2.826	4.620
Domaćin./Kućanstva	1.289	47	1.242	3.341	84	3.257
Ostalo	3.810	709	3.101	7.760	1.211	6.549
Broj ležaja	5.483					

DOLASCI I NOĆENJA TURISTA PREMA ZEMLJAMA PREBIVALIŠTA

	DOLASCI TURISTA					NOĆENJA TURISTA				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
UKUPNO	72.183	81.878	94.939	122.935	121.709	158.008	178.357	209.680	251.499	244.683
Hrvatska	13.566	15.011	17.030	22.962	24.349	25.692	29.299	33.636	43.908	42.640
Slovenija	9.214	12.275	13.611	15.940	16.786	15.352	20.746	22.782	25.929	26.350
Srbija i Crna Gora	7.998	8.603	9.420	-	-	14.522	16.980	17.806	-	-
Srbija	-	-	-	9.075	8.003	-	-	-	16.914	15.392
Crna Gora	-	-	-	2.955	2.401	-	-	-	4.718	4.413
Austrija	3.218	2.833	3.234	4.619	4.866	6.396	5.261	6.401	9.173	8.852
Belgija	724	694	768	1.074	865	1.674	1.545	1.720	2.335	1.913
Danska	581	586	651	871	955	1.342	1.398	1.680	2.477	2.422
Francuska	2.056	2.314	2.713	3.455	2.510	4.168	5.051	6.103	7.519	5.436
Holandija/Nizozem.	1.223	1.643	1.817	2.291	2.383	3.103	4.281	4.870	6.382	5.444
Italija	3.265	3.255	4.164	4.691	3.992	6.934	6.782	9.037	9.434	7.808
Mađarska	1.014	1.153	1.368	1.787	1.950	2.086	2.056	2.791	3.150	3.425
Njemačka	3.844	4.354	4.421	7.655	7.038	8.841	10.222	11.653	15.155	13.880
Švajcarska/Švicarska	603	739	760	836	795	1.414	1.424	1.823	2.014	1.843
Velika Britanija	2.931	3.219	3.114	3.533	3.291	7.537	7.639	7.932	8.282	8.294
Japan	745	646	746	1.608	1.316	2.203	1.490	1.466	2.429	2.057
SAD	4.239	3.960	5.129	5.674	4.941	13.631	12.725	15.013	15.902	14.592
Makedonija	1.380	1.306	1.367	1.665	1.730	3.049	3.168	3.265	3.340	3.874
Švedska	1.326	1.249	1.717	1.755	1.812	3.167	2.853	4.419	4.074	4.004
Turska	3.806	5.616	7.555	9.798	10.085	10.594	15.813	18.999	23.657	24.619
Ostale	10.450	12422	15.354	20.691	21.641	26.303	29.624	38.284	44707	47.425

Uporedni pregled broja turista i broja noćenja, iskorištenost kapaciteta za Kanton Sarajevo za period 2006-2008 godina

Redni broj	OPĆINA	2006				Iskoriš. Kapacit. % 2006	2007				Iskoriš. Kapacit. % 2007	2008				Iskoriš. Kapacit. % 2008
		DOMAĆI		STRANI			DOMAĆI		STRANI			DOMAĆI		STRANI		
		DOLASCI	NOĆENJA	DOLASCI	NOĆENJA		DOLASCI	NOĆENJA	DOLASCI	NOĆENJA		DOLASCI	NOĆENJA	DOLASCI	NOĆENJA	
1	CENTAR	6.647	12.115	33.407	71.551	23,66	7.020	12.058	34.647	70.081	20,65	6.011	10.053	29.778	61.940	18,06
2	NOVI GRAD	1.540	2.412	5.434	13.174	3,52	2.114	4.020	6.044	12.070	3,58	2.805	5.197	8.039	13.842	3,59
3	NOVO SARAJEVO	5.553	9.324	17.348	31.697	34,16	5.736	9.943	15.943	28.655	23,71	4.867	8.608	14.669	27.616	22,25
4	STARI GRAD	4.945	7.096	14.673	37.021	19,98	4.355	5.853	20.326	45.290	18,56	5.064	7.469	17.026	38.331	19,67
	Grad Sarajevo	18.685	30.947	70.862	153.443	16,22	19.225	31.874	76.960	156.096	14,62	18.747	31.327	69.512	141.729	13,06
5	ILIDŽA	9.426	16.905	18.544	40.984	16,18	15.912	25.639	41.297	80.638	23,05	18.102	30.676	46.994	86.804	23,55
6	TRNOVO	3.522	8.990	3.079	8.810	22,47	3.496	7.676	2.375	8.434	20,34	2.804	8.154	2.578	8.059	20,85
7	VOGOŠĆA	3.850	10.447	2.454	6.443	21,52	5.922	15.571	2.303	6.331	25,98	4.947	9.410	2.625	8.091	20,76
	Kanton Sarajevo	35.483	67.289	94.939	209.680	16,76	44.555	80.760	122.935	251.499	17,40	44.600	79.567	121.709	244.683	16,33

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o broju zaposlenih prikupljaju se provođenjem redovnog/redovitog Mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaći (Rad-1) u pravnim osobama, i Istraživanja o fizičkim osobama - vlasnicima koji samostalno obavljaju djelatnost - profesiju i osobama koje su kod njih zaposlene (Rad-15).

Broj zaposlenih u pravnim osobama rezultat je obrade podataka iz redovnog/redovitog Mjesečnog istraživanja (Rad-1), koji pravne osobe popunjavaju na osnovu propisanih evidencija. Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti svih nivoa/razine, ustanove i druge organizacije.

Podaci o broju zaposlenih u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija rezultat su obrade Istraživanja Rad-15, i preuzimaju se od zavoda zdravstvenog osiguranja.

U podatke o zaposlenima uključeni su zaposlenici (uključujući zaposlenike u odbrani/obrani i policiji) i vlasnici obrta i slobodnih profesija.

Podaci o zaposlenima prema stepenu/stupnju stručnog obrazovanja, starosnim grupama kao i podaci o zaposlenima prema visini plaća dobiveni su na osnovu Godišnjeg istraživanja o zaposlenima i plaći u pravnim osobama (Rad-1G) zaposlenih sa stanjem 31. mart/ožujak. Ovim istraživanjem ne obuhvaćaju se zaposleni u odbrani/obrani, kao ni zaposleni u obrtu.

Podaci o nezaposlenima preuzimaju se od Federalnog Zavoda za zapošljavanje.

Podaci o prosječnoj neto-plaći po zaposlenom obračunavaju se na osnovu podataka redovnog/redovitog Mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaći (Rad-1) koje se provodi na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti svih nivoa/razina, ustanove i druge organizacije, po organizaciono teritorijalnom principu na nivou/razini općine.

Ovim istraživanjem obuhvaćene su neto-plaće zaposlenih u pravnim osobama koji imaju zasnovan radni odnos bez obzira na vrstu radnog odnosa i dužinu radnog vremena.

Nisu obuhvaćene plaće zaposlenih u odbrani/obrani kao ni plaće zaposlenih u obrtu.

Definicije

Pod pojmom zaposleni obuhvataju se zaposlenici i vlasnici.

Zaposlenik je fizička osoba koja ima zasnovan radni odnos s poslodavcem na neodređeno ili određeno vrijeme, a poslove obavlja u punom, nepunom ili skraćenom radnom vremenu.

Vlasnici su osobe koje imaju vlastiti obrt ili samostalno obavljaju profesionalnu aktivnost sa ili bez zaposlenika.

Godišnji prosjek broja zaposlenih izračunat je kao aritmetička sredina mjesečnih stanja.

Nezaposlene osobe predstavljaju ukupan broj osoba koje traže zaposlenje prijavljenih Zavodu za zapošljavanje.

Osobe koje prvi put traže zaposlenje čine prosječan broj nezaposlenih osoba tokom/tijekom godine koje ranije nisu bile u radnom odnosu.

Korisnici novčane naknade predstavljaju prosječan mjesečni broj korisnika novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti u toku/tijeku godine.

Korisnici zdravstvenog osiguranja predstavljaju prosječan mjesečni broj korisnika zdravstvenog osiguranja za vrijeme nezaposlenosti u toku/tijeku godine.

Prosječna mjesečna neto-plaća je prosječan iznos koji zaposlenici primaju kao plaću za izvršene poslove po osnovi radnog odnosa i naknade za: godišnji odmor, državne praznike, plaćeni dopust, čekanje i zastoj bez krivnje zaposlenog, bolovanje na teret poslodavca i sl.

Ne obuhvaća primanja koja terete materijalne troškove, naknade za bolovanje koje ne snosi poslodavac i primanja po osnovu/temelju ugovora o djelu.

Nominalni indeksi neto plaća izračunati su iz apsolutnih podataka o prosječnim neto plaćama.

Realni indeksi neto plaća izračunati su dijeljenjem nominalnih indeksa neto plaća sa indeksom troškova života.

ZAPOSLENI I NETO PLAĆE PO DJELATNOSTIMA - godišnji prosjek 2008

		Zaposleni po djelatnostima	Neto plaće po djelatnostima
	UKUPNO	118.418	836,30
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1.346	759,50
B	Ribarstvo	-	-
C	Rudarstvo	127	493,25
D	Prerađivačka industrija	14.300	681,46
E	Snabdijevanje/Opskrba električnom energijom, gasom/plinom i vodom	3.304	1.045,44
F	Gradevinarstvo	8.527	530,36
G	Trgovina; popravak motornih vozila i motocikla, predmeta za vlastitu upotr./upor.,dom./kuć.	22.416	593,60
H	Ugostiteljstvo	4.934	582,09
I	Prijevoz, skladištenje i veze	10.073	954,28
J	Finansijsko/Financijsko posredovanje	5.045	1.353,73
K	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	7.760	774,69
L	Javna uprava i odbrana/obrana; obavez./obvezno socij.osiguranje	12.939	1.055,52
M	Obrazovanje	8.822	797,58
N	Zdravstvena i socijalna zaštita/skrb	8.512	886,29
O	Ostale javne, društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	7.414	810,32
P	Privatna domaćinstva sa zaposlenim osobama	83	-
Q	Eksteritorijalne organizacije i tijela	1.279	-
00	Neraspoređeno po djelatnostima KD	1.537	-

ZAPOSLENE, NEZAPOSLENE OSOBE I NETO-PLAĆE PO OPĆINAMA - godišnji prosjek 2008. godine

	Broj zaposlenih	Nezaposlene osobe, stanje, 31.12.2008	Neto plaća u KM
Centar	40.648	6.872	1069,21
Novi Grad	20.044	17.177	819,15
Novo Sarajevo	23.025	7.525	1009,57
Stari grad	10.442	5.926	891,98
Grad Sarajevo	94.159	37.500	947,48
Hadžići	3.578	5.043	723,17
Ilidža	14.960	10.025	745,07
Ilijaš	2.087	4.797	625,91
Trnovo	290	423	800,95
Vogošća	3.344	4.687	728,22
Kanton Sarajevo	118.418	62.475	941,34

ZAPOSLENOST I PLAĆE PO PODRUČJIMA KD

	Prosječan broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
UKUPNO	93.561	95.314	109.639	118.418	694,19	764,61	836,30	941,34
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	928	890	1.056	1.346	550,70	705,99	759,50	844,62
C Rudarstvo	74	80	127	127	454,52	421,68	493,25	690,64
D Prerađivačka industrija	12.472	12.562	13.732	14.300	589,24	617,27	681,46	726,56
E Snabdijevanje/Opskrba električnom energijom, gasom/plinom i vodom	3.722	3.753	3.325	3.304	834,20	961,22	1045,44	1.205,34
F Građevinarstvo	6.966	7.076	8.017	8.527	418,66	468,60	530,36	586,42
G Trgovina:popravak motor.vozila,	12.226	13.250	19.616	22.416	486,93	562,76	593,60	653,63
H Ugostiteljstvo	4.315	3.784	4.131	4.934	515,42	555,17	582,09	607,39
I Prijevoz, skladištenje i veze	8.748	8.810	9.774	10.073	853,11	891,83	954,28	1.061,33
J Finans./Financ. posredovanje	3.298	3.645	4.511	5.045	1302,18	1321,25	1353,73	1.419,31
K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	4.615	4.948	6.387	7.760	641,33	711,88	774,69	860,12
L Javna uprava i odbrana/obrana; obavezno/obvezno soc. osiguranje	11.327	11.187	12.138	12.939	863,78	986,47	1055,52	1.243,80
M Obrazovanje	8.155	8.357	8.660	8.822	651,00	727,98	797,58	957,55
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	7.906	7.760	8.177	8.512	770,94	792,72	886,29	1.009,60
O Ostale javne, društvene, soc. i vlastite uslužne djelatnosti	6.501	6.818	7.361	7.414	724,72	757,72	810,32	875,19
P Privatna domaćinstva	22	31	31	83	-	-	-	-
Q Eksteritorijalne organizacije	1.107	1.135	1.182	1.279	-	-	-	-
0 Neraspoređeno po KD	1.179	1.228	1.414	1.537	-	-	-	-

ZAPOSLENOST I PLAĆE PO OPĆINAMA

	Prosječan broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM				Prosječna bruto plaća u KM
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2008
Centar	33.930	33.732	38.115	40.648	741,08	847,64	930,01	1.069,21	1.572,37
Novi Grad	15.236	15.705	18.194	20.044	622,74	661,31	721,91	819,15	1.204,63
Novo Sarajevo	18.668	18.984	20.985	23.025	790,13	851,83	920,81	1.009,57	1.484,66
Stari Grad	9.489	9.519	10.511	10.442	699,02	765,48	825,01	891,98	1.311,74
Hadžići	2.780	2.994	3.291	3.578	567,86	600,05	642,56	723,17	1.063,48
Ilidža	9.091	9.883	13.330	14.960	568,70	618,90	672,80	745,07	1.095,69
Ilijaš	1.717	1.710	1.858	2.087	457,95	513,40	583,10	625,91	920,46
Trnovo	203	229	227	290	614,38	692,51	706,49	800,95	1.177,87
Vogošća	2.447	2.558	3.128	3.344	538,29	567,11	640,38	728,22	1.070,91
Ukupno Kanton Sarajevo	93.561	95.314	109.639	118.418	694,19	764,61	836,30	941,34	1.384,32

NEZAPOSLENE OSOBE PREMA STRUČNOJ SPREMI, stanje decembar/prosinac

Općine	Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
2004	63.711	2.142	1.056	16.380	523	590	18.541	538	23.941
2005	67.537	2.705	1.152	18.062	546	603	19.732	553	24.184
2006	68.556	2.942	1.095	18.456	532	595	19.976	551	24.409
2007	65.344	3.101	998	17.509	524	534	18.367	526	23.785
2008	62.475	3.490	895	16.977	478	466	17.245	491	22.433
Centar	6.872	739	148	2.223	72	51	1.661	47	1.931
Novi Grad	17.177	923	230	4.675	140	125	4.968	111	6.005
Novo Sarajevo	7.525	756	200	2.551	81	68	1.896	63	1.910
Stari Grad	5.926	366	95	1.813	48	43	1.694	42	1.825
Ukupno Grad Sarajevo	37.500	2.784	673	11.262	341	287	10.219	263	11.671
Hadžići	5.043	80	23	1.141	4	21	1.480	21	2.273
Ilidža	10.025	368	126	2.583	87	88	2.787	127	3.859
Ilijaš	4.797	85	20	820	19	25	1.370	52	2.406
Trnovo	423	7	1	69	-	3	102	-	241
Vogošća	4.687	166	52	1.102	27	42	1.287	28	1.983
Ukupno Kanton Sarajevo	62.475	3.490	895	16.977	478	466	17.245	491	22.433

OBRAZOVANJE

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o dječijim vrtićima, djeci i odgojiteljima prikupljaju se godišnjim izvještajima sa stanjem 30. septembar/rujan tekuće godine.

Podaci o školama, učenicima i nastavnicima u osnovnim i srednjim školama prikupljaju se godišnjim izvještajima na početku i na kraju svake školske godine.

Podaci o upisanim studentima na visokoškolskim ustanovama prikupljaju se na osnovu obrazaca, koje popunjavaju studenti prilikom upisa u zimski semestar svake školske godine.

Podaci o studentima koji su diplomirali, te o broju kandidata koji su stekli naslov magistra ili doktora nauka/znanosti tokom/tijekom kalendarske godine prikupljaju se također na osnovu obrazaca, koje popunjavaju studenti, odnosno kandidati, prilikom diplomiranja odnosno odbrane/obrane magistarskog rada ili doktorske disertacije.

Podaci za doktore nauka/znanosti odnose se na kalendarsku godinu u kojoj je kandidat odbranio/obranio doktorsku disertaciju, a ne na godinu u kojoj je uveden u registar doktora nauka/znanosti.

Podaci o nastavnicima visokoškolskih ustanova prikupljaju se izvještajima o nastavnom osoblju sa stanjem 31. oktobra/listopada tekuće školske godine.

Podaci o učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnim i srednjim školama, o učenicima u osnovnim muzičkim/glazbenim i baletskim/baletnim školama prikupljaju se na posebnim obrascima na početku i na kraju svake školske godine.

Definicije

Obrazovni sistem/sustav Federacije Bosne i Hercegovine uključuje predškolsko (ISCED 0), osnovno (ISCED 1& 2), srednje (ISCED 3) i visoko (ISCED 5A, 5B&6) obrazovanje. Osnovno i srednje obrazovanje organizirano je kao redovno/redovito obrazovanje i posebno obrazovanje koje uključuje obrazovanje djece i omladine/mladeži s teškoćama u razvoju i osnovno umjetničko obrazovanje koje priprema djecu za nastavak školovanja u srednjim umjetničkim školama.

Dječiji vrtići su ustanove koje pružaju usluge njege, odgoja i zaštite djece predškolske dobi.

U statistici obrazovanja školom se smatra skupina učenika koja pohađa nastavu određene vrste i stepena/stupnja po istovrsnom nastavnom planu i programu, bez obzira na to nalazi li se ta skupina učenika pod posrednim ili neposrednim rukovodstvom jedne uprave ili ima zajedničku upravu s drugim školskim jedinicama različite vrste i stepena/stupnja obrazovanja. Svaka teritorijalno odvojena jedinica (razredni odjel) iste vrste smatra se također školom (školskom jedinicom).

Obzirom da se u osnovnim školama izvodi istovremeno nastava po osmogodišnjem i devetogodišnjem programu obrazovanja, a u nekim kantonima isključivo se obavlja nastava po osmogodišnjem programu, nije izvršena podjela škola na osnovu programa rada. Iz tih razloga prikazuje se broj škola po programu osmogodišnjeg obrazovanja.

Kod redovnih/redovitih srednjih škola broj škola prikazan je u ukupnom zbiru redovnih/redovitih srednjih škola. Broj škola po vrstama (gimnazije, tehničke i srodne, stručne/strukovne i umjetničke škole) nismo u mogućnosti iskazati, jer jedna mješovita škola, kao pravni subjekt, može u svom sastavu imati više vrsta škola.

Visokoškolske ustanove su univerziteti /sveučilišta, /fakultet i umjetnička akademija kao jedinice u njenom sastavu/ i visoke škole. Univerzitet/Sveučilište je ustanova koja osniva i provodi univerzitetske/sveučilišne studije u najmanje dva naučna/znanstvena ili umjetnička područja u većem broju polja te interdisciplinarnu studiju kao autonomni i integrirani proces, neposredno ili putem jedinica u sastavu /fakulteta, umjetničkih akademija, instituta/.

Univerzitetski/Sveučilišni studij osposobljava studente za obavljanje poslova u nauci/znanosti i visokom obrazovanju, u poslovnom svijetu, javnom sektoru i društvu općenito te ih osposobljava za razvoj i primjenu naučnih/znanstvenih i stručnih dostignuća.

Univerzitetsko/Sveučilišno obrazovanje obuhvaća dodiplomski, diplomski i poslijediplomski studij. U skladu/sukladno s europskim sistemom prijenosa bodova (ECTS) jednom godinom studija se u pravilu stječe 60 ECTS bodova.

Dodiplomski univerzitetski/sveučilišni studij, koji u pravilu traje tri do četiri godine i kojim se stječe od 180 do 240 ECTS bodova, osposobljava studente za diplomski studij, te im daje mogućnost zapošljavanja na određenim stručnim poslovima.

Diplomski univerzitetski/sveučilišni studij traje u pravilu jednu do dvije godine. Njime se stječe 60 do 120 ECTS bodova, te ukupan broj bodova koji se stječu na dodiplomskom i diplomskom studiju iznosi najmanje 300 ECTS bodova.

ISCED 97 – International Standard Classification of Education – Međunarodna standardizirana klasifikacija obrazovanja koristi se prema preporuci UNESCO-a, OECD-a, EUROSTAT-a i drugih međunarodnih organizacija za prikazivanje svih podataka o obrazovanju i omogućuje usporedivost podataka o obrazovanju na međunarodnom nivou/razini.

ISCED ima dvije glavne ukrštene varijable: stepen/stupanj obrazovanja i područje obrazovanja.

Stepeni/Stupnjevi obrazovanja, koji odgovaraju u školskom sistemu/sustavu Federacije Bosne i Hercegovine jesu:

ISCED 0 – predškolsko obrazovanje djece od treće godine do polaska u osnovnu školu;

ISCED 1 – niže osnovno obrazovanje od I-IV razreda prema osmogodišnjem programu, odnosno od I-V prema devetogodišnjem programu obrazovanja.

ISCED 2 – više osnovno obrazovanje od V-VIII razreda prema osmogodišnjem programu, odnosno od VI-IX prema devetogodišnjem programu obrazovanja.

ISCED 3 - srednje obrazovanje;

ISCED 5 - tercijarno obrazovanje, odnosno više i visoko obrazovanje uključujući postdiplomski magistarski studij;

- ISCED 5A i 5B – visoko i više obrazovanje uključujući i postdiplomski magistarski studij;

ISCED 6 – školovanje za naučni/znanstveni stepen/stupanj – doktorat.

Redovno/Redovito obrazovanje

Predškolsko obrazovanje nije obavezno/obvezno i obuhvaća djecu od treće godine života do polaska u školu.

Osnovno obrazovanje traje devet (osam) godina i obavezno/obvezno je za svu djecu od šeste (ili sedme) do petnaeste godine života. Cilj osnovnog obrazovanja je stjecanje općeg znanja, a ostvaruje se prema jedinstvenom nastavnom programu.

Prelazak na devetogodišnje osnovno obrazovanje počeo je od školske 2004/2005 godine i povezan je sa promjenama u strukturi i organizaciji osnovnog odgoja i obrazovanja. Ovaj sistem/sustav osnovnog obrazovanja još nije zaživio u svim kantonima.

Srednje obrazovanje nakon završetka osnovnog školovanja omogućuje stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja. Srednje obrazovanje nije obavezno/obvezno. Vrste srednjih škola, ovisno o vrsti nastavnog plana i programa jesu:

- gimnazije – izvode nastavni plan i program u trajanju od četiri godine, a mogu biti opće i specijalizirane; pripremaju učenike za nastavak školovanja na visokoškolskim ustanovama;

- stručne/strukovne škole – izvode nastavni plan i program u trajanju od tri (ili četiri) godine. Na kraju svog školovanja učenici ovih škola polažu završni ispit i osposobljavaju se za tržište rada ili da bi nastavili školovanje u visokoškolskom obrazovanju.

- tehničke i srodne škole – školovanje traje četiri godine. Pripremaju učenike za tržište rada i za nastavak školovanja na visokoškolskim institucijama;

- umjetničke škole – školovanje traje četiri godine, a mogu biti muzičke/glazbene, baletne i likovne. Pripremaju učenike za tržište rada i za nastavak školovanja na umjetničkim akademijama;

- vjerske škole – školovanje traje četiri godine. Pripremaju učenike za tržište rada i za nastavak školovanja na visokoškolskim institucijama.

Više i visoko obrazovanje provodi se na visokoškolskim ustanovama nakon završene srednje škole. Organizirano je kao:

- stručni studij, koji osposobljava studenta za visokostručni ili umjetnički rad, a traje dvije do tri godine

- sveučilišni studij, koji osposobljava studenta za visokostručni ili umjetnički rad i priprema ga za naučni/znanstveni rad, a traje najmanje četiri godine

- postdiplomski magistarski studij koji studenta, nakon završenog sveučilišnog studija, priprema za stjecanje akademskog naslova magistra.

Posebno obrazovanje

Osnovne muzičke/glazbene i baletne škole pripremaju učenike za nastavak školovanja u srednjim muzičkim/glazbenim i baletnim školama. Učenici tih škola obavezno/obvezno osnovno školovanje stječu paralelno u redovnim/redovitim osnovnim školama.

Osnovno obrazovanje djece i omladine/mladeži s teškoćama u razvoju provodi se u osnovnoj školi u posebnim odgojno-obrazovnim grupama i razrednim odjelima u okviru škole. Iznimno za djecu s većim teškoćama u razvoju osnovno školovanje obavlja se u posebnim ustanovama odgoja i obrazovanja.

Srednje obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju organizira se uz primjenu individualnih postupaka u redovnim/redovitim ili posebnim razrednim odjelima i obrazovnim grupama.

REDOVNO OSNOVNO OBRAZOVANJE , kraj školske 2007/08 godine

	Škole	Učenici			Nastavno osoblje	
		svega	učenice	završili školu	svega	žene
Osmogodišnje obrazovanje	84	24.221	11.701	3.463	1.782	1.246
Devetogodišnje obrazovanje	...	15.291	7.486	-	725	640
Škole za djecu sa posebnim potrebama	6	270	107	26	124	96
Osnovne muzičke škole	4	1.195	722	102	112	80
Osnovne baletske škole	...	73	68	-	7	6
Centar						
Osmogodišnje obrazovanje	11	3.559	1.716	542	271	211
Devetogodišnje obrazovanje	...	2.198	1.070	-	104	95
Škole za djecu sa posebnim potrebama	1	36	18	5	21	15
Hadžići						
Osmogodišnje obrazovanje	7	1.596	706	254	103	69
Devetogodišnje obrazovanje	...	936	449	-	44	37
Škole za djecu sa posebnim potrebama	1	9	1	-	11	10
Iliđža						
Osmogodišnje obrazovanje	12	4.231	2.054	614	323	225
Devetogodišnje obrazovanje	...	2.634	1.311	-	114	95
Škole za djecu sa posebnim potrebama	1	7	6	-	2	2
Osnovne muzičke škole	1	350	196	30	31	19
Ilijaš						
Osmogodišnje obrazovanje	12	1.407	646	221	108	68
Devetogodišnje obrazovanje	...	868	439	-	43	34
Osnovne muzičke škole	1	52	27	-	6	2
Novi grad						
Osmogodišnje obrazovanje	16	6.812	3.350	904	445	310
Devetogodišnje obrazovanje	...	4.295	2.077	-	195	177
Škole za djecu sa posebnim potrebama	1	50	21	5	37	25
Novo Sarajevo						
Osmogodišnje obrazovanje	10	3.249	1.564	406	251	178
Devetogodišnje obrazovanje	...	2.172	1.046	-	116	103
Škole za djecu sa posebnim potrebama	1	74	25	4	32	29
Osnovne muzičke škole	1	378	232	29	36	29
Osnovne baletske škole	...	33	32	-	3	3
Stari grad						
Osmogodišnje obrazovanje	8	1.823	903	280	141	103
Devetogodišnje obrazovanje	...	1.146	573	-	58	54
Škole za djecu sa posebnim potrebama	1	94	36	12	21	15
Osnovne muzičke škole	1	342	199	43	32	24
Osnovne baletske škole	...	40	36	-	4	3
Trnovo						
Osmogodišnje obrazovanje	2	77	32	15	13	6
Devetogodišnje obrazovanje	...	32	12	-	3	2
Vogošća						
Osmogodišnje obrazovanje	6	1.722	853	227	127	76
Devetogodišnje obrazovanje	...	1.010	509	-	48	43

REDOVNO/REDOVITO SREDNJE OBRAZOVANJE , kraj školske 2007/08 godine

	Škole	Učenici			Nastavno osoblje	
		svoga	učenice	završili školu	svoga	žene
KANTON SARAJEVO						
Redovne/Redivite srednje škole	34	18.725	9.260	4.970	1.582	1.023
Škole za učenike sa posebnim potrebama	3	152	62	43	50	29
Vjerske škole	1	396	205	80	26	7
Centar						
Redovne/Redivite srednje škole	13	6.918	3.987	1.750	591	425
Škole za učenike sa posebnim potrebama	1	25	15	11	13	7
Novi grad						
Redovne/Redivite srednje škole	3	1.817	638	445	138	90
Škole za učenike sa posebnim potrebama	1	42	24	7	17	8
Novo Sarajevo						
Redovne/Redivite srednje škole	6	3.598	1.206	941	281	174
Škole za učenike sa posebnim potrebama	1	85	23	25	20	14
Stari grad						
Redovne/Redivite srednje škole	5	2.598	1.566	786	258	170
Vjerske škole	1	396	205	80	26	7
Hadžići						
Redovne/Redivite srednje škole	1	797	380	228	58	31
Ilidža						
Redovne/Redivite srednje škole	3	1.562	811	424	132	76
Ilijaš						
Redovne/Redivite srednje škole	2	704	343	214	74	34
Vogošća						
Redovne/Redivite srednje škole	1	731	329	182	50	23

VISOKO OBRAZOVANJE

		Broj visoko-školskih ustanova	Upisani studenti			
			Ukupno	Žene	Od toga redovni	
					Ukupno	Žene
UNIVERZITET SARAJEVO	2005/06	28	33.195	18.093	24.034	13.175
	2006/07	26	32.401	17.785	23.935	13.273
	2007/08	26	33.372	18.589	24.280	13.632
	2008/09	28	30.003	16.536	22.311	12.596
FAKULTETI*	2005/06	25	31.968	17.598	23.086	12.741
	2006/07	23	31.169	17.377	23.134	12.930
	2007/08	23	32.130	18.170	23.440	13.274
	2008/09	23	28.804	16.138	21.493	12.259
Prirodno-matematički	2005/06	1	1.517	1.046	1.454	1.007
	2006/07	1	1.449	1.014	1.395	984
	2007/08	1	1.485	1.043	1.446	1.020
	2008/09	1	1.190	831	1.134	800
Arhitektonski	2005/06	1	549	292	549	292
	2006/07	1	559	303	559	303
	2007/08	1	562	311	562	311
	2008/09	1	564	311	564	311
Građevinski	2005/06	1	790	215	790	215
	2006/07	1	783	240	783	240
	2007/08	1	701	234	701	234
	2008/09	1	731	250	731	250
Mašinski	2005/06	1	596	97	596	97
	2006/07	1	597	92	559	87
	2007/08	1	662	113	619	106
	2008/09	1	716	135	666	126
Fakultet za saobraćaj i komunikacije	2005/06	1	763	173	763	173
	2006/07	1	762	184	762	184
	2007/08	1	733	192	733	192
	2008/09	1	626	191	626	191
Elektrotehnički	2005/06	1	1.275	354	1.275	354
	2206/07	1	1.272	374	1.272	374
	2007/08	1	1.241	391	1.241	391
	2008/09	1	1.213	394	1.213	394
Medicinski	2005/06	1	1.353	835	1.353	835
	2006/07	1	2.871	1.777	2.680	1.637
	2007/08	1	1.376	863	1.376	863
	2008/09	1	1.323	837	1.323	837
Stomatološki	2005/06	1	552	331	552	331
	2006/07	1	545	320	545	320
	2007/08	1	572	327	572	327
	2008/09	1	561	320	561	320

		nastavak				
		Broj visoko- školskih ustanova	Upisani studenti			
			Ukupno	Žene	Od toga redovni	
					Ukupno	Žene
Farmaceutski	2005/06	1	928	771	928	771
	2006/07	1	1.341	1.101	1.341	1.101
	2007/08	1	984	805	984	805
	2008/09	1	1.008	839	1.008	839
Poljoprivredni	2005/06	1	672	348	628	332
	2006/07	1	726	395	680	377
	2007/08	1	758	419	651	375
	2008/09	1	764	421	642	372
Šumarski	2005/06	1	522	160	517	159
	2006/07	1	522	163	517	162
	2008/09	1	485	157	485	157
	2007/08	1	499	164	498	164
Veterinarski	2005/06	1	523	172	523	172
	2006/07	1	508	163	508	163
	2007/08	1	500	161	500	161
	2008/09	1	510	159	510	159
Pravni	2005/06	1	5.549	3.392	2.311	1.523
	2006/07	1	5.326	3.236	2.173	1.396
	2007/08	1	5.143	3.129	2.048	1.283
	2008/09	1	4.154	2.553	1.896	1.200
Ekonomski	2005/06	1	5.390	3.171	4.328	2.560
	2006/07	1	4.859	2.907	4.421	2.644
	2007/08	1	5.140	3.127	4.439	2.737
	2008/09	1	4.010	2.482	3.485	2.168
Političkih nauka	2005/06	1	4.086	2.364	1.792	1.127
	2006/07	1	3.778	2.278	1.950	1.243
	2007/08	1	4.537	2.607	2.548	1.548
	2008/09	1	4.484	2.620	2.744	1.690
Filozofski	2005/06	1	2.911	2.350	1.968	1.598
	2006/07	1	3.011	2.404	2.025	1.621
	2007/08	1	2.692	2.167	1.820	1.474
	2008/09	1	2.035	1.648	1.497	1.226
Fakultet sporta i tjeles.odgoja	2005/06	1	1.023	159	413	80
	2006/07	1	1.313	182	563	96
	2007/08	1	1.040	154	533	94
	2008/09	1	1.198	170	487	88
Kriminalističkih nauka	2005/06	1	1.781	466	1.317	361
	2006/07	1	1.440	405	1.036	310
	2007/08	1	1.567	469	988	327
	2008/09	1	1.377	421	862	278

nastavak

		Broj visoko-školskih ustanova	Upisani studenti			
			Ukupno	Žene	Od toga redovni/redoviti studenti	
					Ukupno	Žene
Fakultet zdravstvenih studija	2006/07	1	644	393	644	393
	2007/08	1	1.026	656	760	468
	2008/09	1	1.012	638	669	413
Pedagoška akademija	2006/07	1	741	666	408	375
	2007/08	1	912	838	421	394
	2008/09	1	834	761	474	440
VJERSKI FAKULTETI	2006/07	3	755	153	332	89
	2007/08	3	777	165	375	104
	2008/09	3	743	158	365	99
Islamskih nauka	2006/07	1	604	122	181	58
	2007/08	1	629	135	227	74
	2008/09	1	597	125	220	66
Vrhbosanska visoka teološka škola	2006/07	1	75	17	75	17
	2007/08	1	80	17	80	17
	2008/09	1	75	16	75	16
Franjevačka teologija	2006/07	1	76	14	76	14
	2007/08	1	68	13	68	13
	2008/09	1	71	17	71	17
AKADEMIJE	2006/07	3	477	255	469	254
	2007/08	3	465	254	465	254
	2008/09	3	456	240	453	238
Likovnih umjetnosti	2006/07	1	213	114	213	114
	2007/08	1	213	107	213	107
	2008/09	1	197	94	197	94
Muzička	2006/07	1	217	121	209	120
	2007/08	1	209	129	209	129
	2008/09	1	218	128	215	126
Scenskih umjetnosti	2006/07	1	47	20	47	20
	2007/08	1	43	18	43	18
	2008/09	1	41	18	41	18

PRIVATNE VISOKOŠKOLSKE ORGANIZACIJE

UKUPNO	2008/09	4	1.264	618	1.093	507	
INTERNACIONALNI STUDIJ	2006/07	3	538	267	521	256	
	2007/08	3	683	315	675	310	
	2008/09	3	949	426	943	423	
Saraj.škola za nauku i teh.	2006/07	1	172	77	172	77	
	2007/08	1	231	101	231	101	
	2008/09	1	257	106	257	106	
Internacionalni univerzitet	2006/07	1	301	153	301	153	
	2007/08	1	399	182	399	182	
	2008/09	1	627	291	627	291	
Philip Noel Backer	2006/07	1	65	37	48	26	
	2007/08	1	53	32	45	27	
	2008/09	1	65	29	61	26	
PRIVATNI FAKULTETI	2006/07	1	138	75	138	75	
	Fakultet za javnu upravu	2007/08	1	208	120	87	36
	2008/09	1	315	192	150	84	

* U ukupnom broju studenata Pravnog fakulteta uključeni su studenati dislociranih odjeljenja fakulteta u Zenici ,Tuzli i Srebrenici, a u Ekonomski uključeni su studenti dislociranih odjeljenja u Zenici i Gorazdu

KULTURA, UMJETNOST I SPORT

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci iz područja kulture i umjetnosti pružaju informacije o broju, prostornoj mreži, djelovanju i radu pojedinih institucija. Podaci se prikupljaju periodično: godišnje i trogodišnje od izvještajnih jedinica neposredno ili preko kantonalnih službi/ureda. Na kalendarsku godinu odnose se podaci za filmsku djelatnost, radio i televiziju i biblioteke/knjižnice, a na sezonsku godinu podaci za pozorišta/kazališta.

Podaci iz oblasti sporta rezultat su obrade statističkih izvještaja koje popunjavaju sportske, šahovske, lovačke organizacije te centri za sport i rekreaciju na obrascima Statistički izvještaj sportskih organizacija (SPORT), Statistički izvještaj šahovskih organizacija (ŠAH), Statistički izvještaj lovačkih društava (LOV) i Statistički izvještaj centara za sport i rekreaciju (SPORT-4). Podaci se prikupljaju svake treće godine.

Statističkim istraživanjem obuhvaćene su sve sportske, šahovske, lovačke organizacije te centri za sport i rekreaciju koji su bili aktivni u 2008.

Definicije

Filmska djelatnost obuhvaća snimanje, distribuciju te prikazivanje filmova.

Kino je dvorana ili otvoreni prostor opremljen uređajima za javno prikazivanje filmova. Kina rade kao stalna u dvorani, pokretna (putujuća) i ljetna. Mogu biti samostalna, u sastavu preduzeća/poduzeća za prikazivanje filmova, u sastavu drugog preduzeća/poduzeća, kulturno-obrazovne ustanove te privatna.

Radijska i televizijska djelatnost obuhvaća ustanove koje preko odašiljača stvaraju i emitiraju program namijenjen javnosti.

Pozorišta/Kazališta obuhvaćaju rad profesionalnih, amaterskih, dječijih i eksperimentalnih pozorišta/kazališta.

Profesionalna pozorišta/kazališta su kulturno-umjetničke ustanove sa stalnim profesionalnim ansablom i dvoranom u kojoj daju predstave.

Dječija pozorišta/kazališta su profesionalna pozorišta/kazališta koja redovno/redovito daju predstave za djecu.

Amaterska pozorišta/kazališta su kulturno-umjetničke ustanove u čijem ansamblu su pretežno amateri, a mogu biti samostalna ili u sastavu udruženja kulturno-umjetničkog amaterizma.

Kapacitet pozorišta/kazališta i kina je broj raspoloživih sjedala za posjetitelje u stalnoj dvorani pozorišta/kazališta, odnosno kina.

Profesionalni orkestri su muzički/glazbeni sastavi profesionalnih muzičara/glazbenika koji izvode simfonijsku i koncertnu muziku/glazbu.

Bibliotekom/Knjižnicom se smatra svaka sređena zbirka štampanog ili drugim sredstvom umnoženog materijala (knjiga i periodike) i drugih dokumenata uključivši grafičke i audiovizuelne. Osoblje biblioteke/knjižnice korisnicima olakšava korišćenje knjižne građe radi informiranja, istraživanja i obrazovanja.

Prema namjeni biblioteke/knjižnice mogu biti nacionalna, visokoškolske, specijalne, javne i biblioteke osnovnih i srednjih škola koje su namijenjene prvenstveno učenicima i nastavnicima.

Sportske organizacije jesu dobrovoljne organizacije građana koje se osnivaju radi bavljenja sportom, sudjelovanja na sportskim natjecanjima, sportske rekreacije i obuke. Registrirane su kod zakonom određenog tijela državne uprave, odnosno lokalne samouprave navedenih sportskih grana i organizacija .

Šahovske organizacije jesu dobrovoljne organizacije građana koje su osnovane radi bavljenja šahom, sudjelovanja na šahovskim natjecanjima i afirmacije šaha, a registrirane su kod šahovskog saveza Bosne i Hercegovine .

Lovačka društva jesu dobrovoljne organizacije građana koje se bave lovom, uzgojem i zaštitom divljači te očuvanjem biološke ravnoteže u prirodnim staništima divljači. Registrirana su kod lovačkog saveza Federacije BiH.

Centri za sport i rekreaciju pružaju usluge građanima s područja sporta i rekreacije, upravljaju sportskim objektima i održavaju ih.

Sportski objekti jesu zatvoreni i otvoreni bazeni, dvorane, stadioni i drugi objekti te prirodne uređene površine koje udovoljavaju uvjetima za bavljenje određenom granom (ili granama) sporta.

Sportski objekti prve kategorije jesu objekti koji ispunjavaju uvjete određene propisima o sportskim natjecanjima, za održavanje međunarodnih natjecanja te Evropskih i svjetskih prvenstava.

POZORIŠTA

	Pozorišta / kazališta	Predstave	Posjetitelji	Zaposleni
2005	5	821	393.040	336
2006	4	328	74.878	331
2007	4	348	76.852	330
2008	4	369	71.646	336
Centar	4	369	71.646	336

KINA

	Kina	Predstave	Posjetitelji	Zaposleni
2005	8	3.098	156.351	37
2006	9	3.708	213.045	35
2007	8	1.686	102.298	32
2008	5	2.068	108.080	28
Centar	5	2.068	108.080	28

EMITIRANI PROGRAM RADIOSTANICA u satima, 2008

	Ukupno	Informativni program	Dokumentarni Program	Dramski Program	Nauka/Znanost, kultura, umjetnost	Obrazovni program	Muzički Glazbeni program	Zabavni Program	Sportski Program	Komercijalni program
Centar	48.060	6.225	1.286	-	1.779	788	24.300	7.770	1.456	4.456
Novi Grad	26.352	2.667	1.042	248	436	426	17.973	2.536	674	350
Novo Sarajevo	17.520	1.245	365	-	725	1.460	8.575	3.460	575	1.115
Grad Sarajevo	91.932	10.137	2.693	248	2.940	2674	50.848	13.766	2.705	5.921
Hadžići	8.760	1.460	730	-	1.460	1.460	2.920	365	183	182
Iliđža	6.570	1.460	-	-	1.095	365	1.825	365	730	730
Ilijaš	4.380	1.488	-	-	96	154	1.970	288	96	288
Vogošća	8.760	1.266	1.546	-	625	130	3.460	1.468	52	213
Kanton Sarajevo	120.402	15.811	4.239	248	6.216	4.783	61.023	16.252	3.766	7.334

EMITIRANI PROGRAM TV STANICA, 2008

	Emisije u satima	Informativni program	Dokumentarni Program	Specijalni program	Obrazovni program	Igrani program	Muzički Glazbeni program	Zabavni program	Program za djecu i Omladinu	Sportski Program	Komercijalni program	Drugo
Centar	8.616	6.372	86	186	-	-	200	-	-	36	1.726	10
Novi Grad	20.875	4.799	2.096	189	582	4.002	920	2.967	2.042	1.770	840	668
Novo Sarajevo	5.355	206	54	-	-	2.589	344	456	100	164	1.432	10
Stari Grad	8.784	1.735	285	470	580	1.920	1.260	540	490	520	984	-
Grad Sarajevo	43.630	13.112	2.521	845	1.162	8.511	2.724	3.963	2.632	2.490	4.982	688
Hadžići	5.110	1.095	365	-	730	548	730	730	548	182	182	-
Ilidža	4.940	1.300	435	-	-	2.330	365	120	45	273	72	-
Vogošća	8.760	4.244	466	613	329	429	525	403	86	701	394	570
Kanton Sarajevo	62.440	19.751	3.787	1.458	2.221	11.818	4.344	5.216	3.311	3.646	5.630	1.258

SOCIJALNA ZAŠTITA

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o korisnicima, pravima, uslugama i mjerama socijalne zaštite/skrbi rezultat su obrade godišnjih izvještaja centara za socijalnu zaštitu/skrb, odnosno službi socijalne zaštite/skrbi.

Podaci o ustanovama za socijalnu zaštitu/skrb sa smještajem rezultat su obrade statističkih izvještaja ustanova za socijalnu zaštitu/skrb o djeci, omladini/mladeži i odraslima, a prikupljaju se svake godine.

Podaci o socijalnoj pomoći preuzeti su od Ministarstva rada i socijalne politike.

Definicije

Centri za socijalnu zaštitu/skrb, odnosno službe za socijalnu zaštitu/skrb ustanove su koje pružaju stručnu i socijalnu pomoć u raznim oblicima osobama kojima je pomoć potrebna. Pomoć može biti materijalna (jednokratna ili pomoć za održavanje), pomoć u osposobljavanju za rad i rehabilitaciju, pomoć u smještaju u razne ustanove socijalne zaštite/skrbi itd. Rad centara odnosno službi odvija se timski, tj. u radu sudjeluju socijalni radnici, psiholozi, pedagozi, defektolozi, liječnici, pravnici i drugi stručni radnici.

Domovi za socijalnu zaštitu/skrb o djeci i omladini/mladeži su domovi koji pružaju smještaj, prehranu, zbrinjavanje, odgoj, zdravstvenu zaštitu, školovanje, osposobljavanje za rad, te odgovarajuće oblike stručne pomoći djeci i omladini/mladeži bez roditeljske zaštite, mentalno i tjelesno invalidnoj djeci, te djeci i omladini/mladeži društveno neprihvatljivog ponašanja.

Ustanove za socijalnu zaštitu/skrb o odraslim i starijim osobama su ustanove koje pružaju organizirano stanovanje, prehranu, pomoć i njegu, zdravstvenu zaštitu, odmor i rekreaciju i druge razne aktivnosti stručnog tretmana bolesnim osobama, ovisnicima o alkoholu, te starim i nemoćnim osobama.

Korisnik socijalne pomoći je osoba kojoj je zbog određenih životnih uvjeta ili zbog posebnog duševnog ili tjelesnog stanja dodijeljen neki oblik socijalne pomoći. Korisnici socijalne pomoći utvrđuju se zakonom.

Usluge socijalne pomoći su oblici i aktivnosti koje se poduzimaju u svrhu sprečavanja, uklanjanja ili ublažavanja stanja socijalno-zaštitne potrebe, kao što su: osposobljavanje za rad i privređivanje, pomoć pri rješavanju sukoba u porodici/obitelji ili na radnom mjestu, pomoć pri rješavanju stambenog pitanja, smještaj u druge porodice/obitelji ili ustanove socijalne skrbi te različiti oblici materijalne pomoći u novcu ili naturi.

SOCIJALNA ZASTITA / SKRB

	2004	2005	2006	2007	2008
Broj centara za socijalni rad	9	9	9	9	9
Obradeni slučajevi u centrima					
Ukupno	39.959	40.300	50.716	42.679	33.076
žene	17.023	16.894	19.639	18.298	16.567
Djeca i omladina/mladež	2.632	2.724	3.166	2.785	3.127
žene	850	990	1.144	998	1.167
Odrasli	37.327	37.576	47.550	39.894	29.949
žene	16.173	15.904	18.495	17.300	15.400
Broj intervencija socijalne zaštite/skrbi					
Ukupno	92.390	88.769	117.743	144.940	152.336
žene	36.374	35.884	43.752	51.235	55.665
Djeca i omladina/mladež	7.886	7.525	8.825	10.450	10.206
žene	2.721	2.410	3.425	3.946	4.078
Odrasli	84.504	81.244	108.918	134.490	142.130
žene	33.653	33.474	40.327	47.289	51.587
Zaposleni u centrima - ukupno	113	115	111	132	132
Socijalni radnici	63	61	54	65	67
Defektolozi	-	-	-	-	-
Pedagozi	7	8	7	15	10
Psiholozi	6	6	5	5	8
Pravnici	13	15	21	23	22
Administrativno osoblje	17	17	16	16	17
Ostali	7	8	8	8	8

**RADNICI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA
PREMA STEPENU/STUPNJU STRUČNE SPREME I PROFILU**

	2005	2006	2007	2008
Ukupno zaposleni	7.491	7.638	7.958	7.388
Dr medicine	1.272	1.297	1.451	1.380
od toga specijalisti	1.074	1.103	1.110	1.076
Dr stomatologije	239	283	264	177
Mr farmacije	186	209	215	194
Zdravstveni tehničari	3.206	3.337	3.497	3.485
Zdravstveni suradnici	190	209	229	156
Administrativno osoblje	1.210	1.176	1.161	965
Niža sprema	1.188	1.114	1.141	1.031

ZDRAVSTVENI RADNICI U BOLNICAMA, ISPISANI BOLESNICI I BOLESNIČKI DANI ISPISANIH BOLESNIKA

G O D I N A	Broj zaposlenih doktora u bolnicama	Broj zaposlenih zdravstvenih radnika u bolnicama sa srednjom i višom stručnom spremom	Broj ispisanih bolesnika	Broj bolesničkih dana ispisanih bolesnika u hilj.
2003	640	1.623	51.399	607.438
2004	711	1.658	51.436	625.844
2005	670	1.704	52.551	622.500
2006	728	1.735	53.785	600.348
2007	751	1.745	54.985	611.563
2008	728	1.768	58.572	637.188

PRAVOSUĐE

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o učiniteljima kaznenih djela, učiniteljima privrednih/gospodarskih prijestupa i privrednih/gospodarskih sporova rezultat su redovnih/redovitih statističkih istraživanja iz oblasti pravosuđa. Podaci o sudovima i sudijama, tužiteljstvima, tužiteljima, advokatima/odvjetnicima i advokatskim pripravnicima/odvjetničkim vježbenicima dobijeni su od Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, Ustavnog suda Federacije BiH i Advokatske komore FBiH.

Obuhvatnost podataka je potpuna, jer se statističkim istraživanjima obuhvaćaju svi punoljetni i maloljetni učinitelji kaznenih djela, učinitelji privrednih/gospodarskih prijestupa i privrednih/gospodarskih sporova uključujući kaznena djela učinjena od nepoznatih učinitelja protiv kojih je podnijeta prijava nadležnom tužiteljstvu.

Definicije

Punoljetni učinitelji kaznenih djela su osobe koje su u vrijeme učinjenja kaznenog djela imale navršenih 18 godina života, protiv kojih je postupak po kaznenoj prijavi i prethodni postupak završen i optužene osobe protiv kojih je kazneni postupak pravomoćno završen.

Optužene punoljetne osobe protiv kojih je podnesena optužnica, optužni prijedlog ili privatna tužba i protiv kojih je kazneni postupak pravomoćno završen odlukom suda kojom se obustavlja postupak, donosi oslobađajuća ili odbijajuća presuda, određuje se prisilni smještaj za neuračunljivu osobu ili se počinitelj proglašava krivim.

Osuđena osoba jest punoljetna osoba proglašena krivom prema kojoj su izrečene kaznene sankcije: zatvor, novčana kazna, mjere sigurnosti, sudska opomena i osoba proglašena krivom bez izricanja kazne.

Maloljetni učinitelji kaznenih djela su osobe koje su u vrijeme učinjenja kaznenog djela imale navršenih 14, a nisu navršile 18 godina života, prema kojima postupak po kaznenoj prijavi nije pokrenut (prijava odbačena) ili je pripremljen postupak obustavljen.

Optužena osoba jest maloljetna osoba prema kojoj je kazneni postupak pred vijećem pravomoćno završen odlukom kojom je obustavljen postupak pred vijećem pravomoćno završen odlukom kojom je obustavljen postupak pred vijećem ili je izrečena sankcija (maloljetnički zatvor ili odgojne mjere).

Odgovorne osobe učinitelji privrednih/gospodarskih prijestupa smatraju se odgovorne osobe učinitelji privrednih/gospodarskih prijestupa u pravnoj osobi koje su povrijedile pravila o finansijskom/financijskom poslovanju protiv kojih je prijava za privredni/gospodarski prijestup odbačena, podniet optužni prijedlog kojim je postupak završen odlukom: prekinut postupak, optužni prijedlog odbačen ili odbijen, oslobođena optužbe ili se proglašava odgovornom uz izricanje sankcije.

Pravne osobe učinitelji privrednih/gospodarskih prijestupa smatraju se pravne osobe koje su povrijedile pravila o finansijskom/financijskom poslovanju protiv kojih je postupak okončan na naprijed navedeni način.

Pravila o postupku o privrednim/gospodarskim sporovima primjenjuju se u sporovima koji proizilaze iz međusobnih privrednih/gospodarskih odnosa imatelja radnji i drugih pojedinaca koji u obliku registriranog zanimanja obavljaju neku privrednu/gospodarsku djelatnost, odnosno iz međusobnih privrednih/gospodarskih odnosa tih osoba i pravnih osoba.

**OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE I MALOLJETNE OSOBE
PREMA KAZNENOM DJELU**

Kaznena djela protiv	Punoljetni počinitelji				Maloljetni počinitelji			
	Kaznene prijave		Optužbe		Kaznene prijave		Optužbe	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
UKUPNO	3.597	4.177	1.737	244	511	355	287	115
Života i tijela	278	307	140	22	58	63	32	24
Slobode i prava građana	221	261	54	1	9	9	3	1
Radnih odnosa	3	6	2	-	-	-	-	-
Časti i ugleda	-	-	-	-	-	-	-	-
Dostojanstva osobe i morala	14	16	17	5	4	3	4	-
Braka i obitelji	248	276	89	1	4	5	1	2
Zdravlja ljudi	407	391	309	4	24	8	9	10
Privrede/Gospodarstva	31	37	16	8	-	-	-	-
Okoliša	81	109	53	3	3	1	-	-
Imovine	1.425	1.616	568	104	292	185	184	43
Opće sigurnosti ljudi i imovine	66	113	41	8	11	3	6	4
Sigurnosti javnog prometa	166	196	96	15	1	1	1	1
Pravosuđa	44	59	20	1	3	10	4	1
Javnog reda i pravnog prometa	464	670	285	45	101	62	43	29
Podmićivanja i službene i druge odg.	78	87	33	22	-	-	-	-
Poreza	7	7	1	-	-	-	-	-
Ostala kaznena djela	18	22	2	4	-	-	-	-
Oružanih snaga FBiH	36	3	6	1	-	-	-	-
Terorizam	-	-	-	-	-	-	-	-
Čovječnosti i međunarodnog prava	3	1	4	-	-	-	-	-
Ustavnog poretka	7	-	1	-	1	5	-	-

OPTUŽENE PUNOLJETNE I MALOLJETNE OSOBE PREMA VRSTI ODLUKE

Vrsta odluke	Punoljetne osobe		Vrsta odluke	Maloljetne osobe	
	2007	2008		2007	2008
UKUPNO	1.737	244	UKUPNO	287	115
Proglašene odgovornim	1.471	79	Obustavljen postupak	232	76
Odbačenih privatnih tužbi	-	-	pred vijećem		
Obustavljen postupak	121	66	Izrečena mjera sigurnosti	-	3
Oslobodene od optužbe	67	54	Izrečena sankcija	55	36
Optužba odbijena	69	45			
Mjere sigurnosti	9	-			